REG.No.M.2185 REG.No.N.45

The First Teulgu Bi-weekly in Andhra Desa. The only Telugu News Paper for H E H The Nizam's Dominions.

గోలకొండ పత్రిక

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపఁబడును

హైదరాబాదు—దక్కను

GOLAKONDA PATRIKA. HYDERABAD Dn.

సంపుటము ౫ { ప్రమోదూతనామ సంవత్సర శ్రావణ శు॥ ౭ శనివారము **2-8-30** { సంచిక ౨౫

పాల్వంచ సంస్థానాంధ్రులు

ప్రాచీనాధునిక స్థితిగతులు విద్యావ్యాపకము

కొత్తపల్లి వేంకటరామలక్ష్మీనారాయణ శర్మగారు

ఈ పాల్వంచ సంస్థానాంధ్రులగూర్చి పూర్వప్రశస్తి నేటిపరిస్థితులు అను శీర్షికక్రింద నే వ్రాసిన వ్యాసము లీప త్రికాముఖమున ప్రకటింపబడియే యున్నవి. ప్రస్తుతము జనసామాన్యము విద్యావాసనల కెట్టుల దూరముగ నుండిరో ఎంతవరకు విద్య అందుబాటులో నున్నదో విద్యాభివృద్ధి కెట్టి మార్గము ననుసరింపవలయునో యున్న నాగల విషయముల గూర్చి ఈ వ్యాసమును వ్రాయుచున్నాను.

ఈ సంస్థానమున ముఖ్యపట్టణమగు బూర్గంపాడునందును ఖాల్సావారి పెద్దగ్రామమగు అశ్వారావుపేటయందును సర్కారువారి రెండు ప్రాథమిక పాఠశాలలును రెండు బాలికా పాఠశాలలును గలవు. ఇందు ౫ తరగతుల వరకు గలవు. ప్రారంభ తరగతులనుండియు ఉరుదూ ప్రధానముగ నేర్పబడుచున్నది. ఇందు విద్యగడించినవారలు ఉన్నత విద్యాభ్యాసమునకై ఏ ఓరంగల్లో కంభంమెట్టో వెళ్లి విశేష ధనవ్యయ ప్రయాసలకులోను కావలసివచ్చును. తాలూకాయంతటికై ఇంత వైశాల్యమును జనసంఖ్యయు గల్గిన యీ సంస్థానమున ఒకయున్నత పాఠశాల (హైస్కూలు) లేకపోవుటయటులుండ కనీసం మిడిల్‌స్కూలైన లేకపోవుట చాలా విచారకరము. ఈ కొరత దీరుటకు జనులలో విద్యాభిమానము బాలురలో ఉన్నత విద్యాభిలాష ప్రబలి తత్ప్రయత్నమునకు గడంగిన ప్రభుత్వమువారు తప్పక ప్రజాభీష్టమును నెరవేర్పగలరు.

సంస్థానలోకల్ ఫండు శాఖవారి పోషణమున సుమారు పాల్వంచ ముఖ్యకేంద్రమందు మరికొన్ని ముఖ్యగ్రామములందు ప్రాథమిక పాఠశాలలుగలవు. ఇందు తెనుగువిద్యయే బోధింపబడుచున్నది. గ్రామ జీవితాభివృద్ధికిగాని విజ్ఞానాభివృద్ధికిగాని వ్యక్తిత్వమును వికసింపజేయుటకుగాని ఉన్నత విద్యాధిక్యతను గడించుటకు గాని ప్రాథమిక విద్యయే పునాది. అట్టి ప్రాథమిక విద్యను మాతృభాషయందు మున నేర్పుట యత్యంతావశ్యకము. ప్రాథమిక విద్యావిధానమునందు భూగోళ చారిత్రిక విజ్ఞానముతో పాటు వ్యవసాయ వాణిజ్య విద్యలకుకూడ తావొసంగబడిన విద్యార్థి స్వయంకృషిచే పెంపొందింపజేసినచో జీవితయాత్ర సాగించుకొనగలడు. ఈ సంవత్సరము

బూర్గంపాడు సర్కారు పాఠశాలయందీ విషయముల శాస్త్ర పద్ధతిని ఆచరణ పద్ధతిని నేర్పుచుండుటెంతయు శుభసూచకము. ఈ సంస్థానము విద్యా విషయములో చాల వెనుకబడియున్నదనుట నిర్వివాదాంశము. జనసామాన్యమున విద్య విరివిగ వ్యాపించుటలేదు. ఇందులకు జనసామాన్యము నావరించియున్న అవివేకముతప్ప వేరు కారణము గన్పించదు. ఉన్న పాఠశాలలయందు బాలురను సక్రమముగా బడికి పంపరు. ఏ గిద్దల వెరుసుతోనో లోకంటిపాటంతమయ్యే శతకాలతోనో వచ్చే విద్యయేవిద్యయని వీరి యభిప్రాయము. కొంచెము లెక్కవ్రాతవచ్చినంత మాత్రమునవే మన పిల్లవాడాకి తేరెనని సంతసించి కచ్చేరులలోనో ఏ కరణాల దస్త్రాల ముంగరనో ప్రవేశ పెట్టి వ్రాయింతురు. ఆరీతి మాత్రమున ఏమైన ఆ సంబంధమైన లెక్కలు వ్రాత కుదిరితే కుదరవచ్చునేమో కాని బాలుని విజ్ఞాన సాధనమున కయ్యది యుపకరించదు. పూర్తిగ విద్య నేర్పించక బాలురను చిన్నతనముననే నాగలి కొయ్యల కంటగట్టియు లేక మూడెకరు జొన్న చేలకు కావలుంచియు బాలికలను పేడ కల్లలకుపయోగించియు, పశుతుల్యులుగ జేయుచుండుట సంతోషయుగ లేదు. యుక్త వయస్సులో తగిన విద్య నేర్పించి వారలను విజ్ఞానధనులనుగా నొనర్చుట నాగరికలక్షణము. బాలురను సక్రమముగా బడికి పంపక, వారల విద్యా విషయములో తగిన శ్రద్ధాభక్తుల జూపక ఏడాదికొకసారి అత్తవారింటికి అల్లుని వలె బడికి పంపి మరునాడే మాపిల్లవానికేమీ రాలేదని ఉపాధ్యాయులలోపము నెన్నుచున్నంత కాలము విద్యాసమస్య పరిష్కృతి సేయజాలదు. అన్ని విషయముల ఉపాధ్యాయుల నాదరించుచు విద్య నేర్పించుచుండిన బాలురు సర్వతోభివృద్ధిని బడయగలరు. ఎంత కాలమునుండి ఈ పాఠశాలలు వెలయుచున్నవో ఇంతవరకెంతమంది విద్యార్థులు చదువుకొని యున్నారోగాని మచ్చునకైనా ఒక బి. ఏ. ఉదయ ఉపాధ్యాయుల మెట్రికులేటు లయినా రాజయ్యోపోవ వ్యవసాయ వాణిజ్యాది విద్యలయందు ప్రత్యేకాభిన శేషము గలిగినవారున్నారందుమా సూన్యము. ఏలో చదివినారని యనుకొందమా ఆ చదివిన

దానిని పెంపొందించుకొను భాషాజ్ఞానము అర్థజ్ఞానము అలవడ జేసుకొని. సాహిత్య విజ్ఞానము నార్జించినవారా లేరు. కొందరికొ ఉరుదూ నైనా నేర్చినవారుగనుక అందు విషయ పరిజ్ఞానముగాని వ్యావహారిక నైపుణ్యముగాని గన్పించదయ్యె. ఇక ఉరుదు తెనుగు భాషా మిశ్రితంబులతో నిత్య వ్యవహారంబు వ్రాతపూతలు జరిపించుకొందురు. ప్రాథమికవిద్యయందు జారితేసిన యువకులలోనైనా నూతన భావములు, ప్రజాహిత కార్యతత్పరత, గ్రంథ పత్రికా పఠనాసక్తి జూపుట దుర్లభమగుచుండె ఇగంతయు ఇచ్చటి జనసామాన్యమును నావరించియున్న అజ్ఞానము, మూఢ విశ్వాసములు. నిర్లక్ష్యమునకు నిదర్శనము కాజాలదా? మా జీవనోపాధులను జేసుకొనుటలేదా! మావ వ్యవహారముల కొనసాగించుటలేదా, మావర్తకముల మేము చేసుకొనుటలేదా ఈ నేర్చిన చదువులతోనవి మునుపు కొందరు సాగును. జెప్పుదురు. చదువులు నావంతమాత్రమున మన జీవనోపాధుల కుపాయములు లేవని లేవవు. విజ్ఞానయుతముగ చేసిన పనులకును, జ్ఞానశూన్యముగ చేసిన పనులకును తారతమ్యమెంతయేని యుండును. మన తాతముత్తాతల నాటి పరిస్థితులిప్పుడు లేవు. దేశమున నాగరికత యభివృద్ధి జెందుచున్నది. విద్యావిషయమున నవేక మార్పులు గలుగుచున్నవి. వ్యవసాయాభివృద్ధికి నూతనమార్గము లనుసరింపబడుచున్నవి. వర్తక వ్యాపారములు, సాంఘిక సమస్యలు, ప్రజాహిత కార్యములు దేశమున వివిధరూపముల యభివృద్ధి జెందుచున్నవి. వీని నన్నిటిని గమనించి ఇతర దేశములతో సమత్వముగ నన్ని విషయముల దుర్లభముగ ఇంతవంత ప్రపంచజ్ఞాన మునసరము. పాఠశాలలలోను, కళాశాలలలోను జెప్పబడువిద్య నియమబద్ధముగ నిర్ణీతముగ నుండును. తరగతి గ్రంథ పఠనలోను. పరీక్షల యాతురతలోను కాలము గడిచిపోవును. అవిద్యను పెంపొందించి దేశాభివృద్ధికి వినియోగించవలెనన్న గ్రంథాలయము అవసరము. ఈ గ్రంథాలయములు ప్రజావిశ్వవిద్యాలయములు ప్రజలయభిరుచుల ననుసరించి ఇందు గ్రంథములు లభించును. వీనినుపయోగించియు, పత్రికల పఠించియు ఎంతేని జ్ఞానము గడించవచ్చును. బాల బాలికలను మూడ ఈ గ్రంథాలయముల నాకర్షింప జేసిన ముందు నుండి వెంబడియే లాభదాయకము కాగలదు. కావున వెనుకబడియున్న ఈ సంస్థానాంధ్రులు, నిజాంరాష్ట్రమున విద్యాభివృద్ధి యెట్లు జరుగుచున్నదో దేశాభివృద్ధికి ఏయే విషయముల పాటుబడుచున్నారో, గ్రహించి ప్రభుత్వమువారి విద్యాప్రయత్నములకు తోడ్పడుట పరమ ధర్మము. విద్యా విషయమున ప్రజల కోర్కెలను నెరవేర్చుటకు ప్రభుత్వము వారిని సంసిద్ధులగుదురు పవ

(౩ పేజీ చూడుడు)

జిందా తిలిస్మాత్

౫౦౦ రూపాయిలు ఇనాము ఈక్రింది వ్యాధుల కుపయోగ పడదనిచూపిన వారి కీరూపాయిలు బహుమానముగా యివ్వగలము. కడుపునొప్పి, కలరా, జ్వరము, దగ్గు, ఉబ్బసము, రక్తభేదులు, పాము విషయము తేలుకుట్టు యిన్ని వ్యాధులను కుదుర్చును. వెల సం॥ ౧ టికి ౦॥ ౧, సం॥ ౨ అ॥ ౭ 3 అ॥ ౯.

నోటు:—చాలమంది యీ ఔషధము నకలు చేయుచున్నారు. కనుక కొనునప్పుడు డబ్బాపైన రిజిష్టరు నంబరు నం ౭౫౭ ప్రభుత్వమువారి తాజానుజాచి కొనవలయును.

టెలిఫోన్ ౭౦౨

కార్ఖాన జిందా తిలిస్మాత్
కాచీగూడ, హైద్రాబాదు (దక్కన్)

Zinda Tilasmath

ఆంధ్ర బ్యాంక్ లిమిటెడ్

స్థాపితము 1923

హెడ్ ఆఫీసు — మచిలీపట్టణము

బ్రాంచి — కాకినాడ

నెం 877 రెసిడెన్సీరోడ్డులో కొలది దినములలో బ్రాంచినొకదానిని స్థాపించుచున్నారు. అన్ని విధములైన బ్యాంకు వ్యవహారములు జరుప బడును.

కర్రెంటు ఎక్కౌంట్లు: రూ. 100. అంతకుపై మొత్తములతోను తెరువ వచ్చును. జనవరినుండి జూన్ వరకూ సం॥ నకు రూ. 2½%, జూలైనుండి డిశెంబరు వరకూ సం॥కు 2% చొప్పునను, నెలసరికసీసవు నిలువ మొత్తములపై వడ్డీయివ్వ బడును. హాలీ ఎక్కౌంట్లు మీద జూలైనుండి డిశెంబరుతో అంత్యమగు ఆరు నెలలకూ వడ్డీఇవ్వబడదు.

సేవింగ్సు బ్యాంకుఎక్కౌంట్లు: రూ. 5 తో తెరువవచ్చును. కల్దారు ఎక్కౌంట్లపై నూటికి సం॥ నకు 4½, హాలీఎక్కౌంట్లుపై నూటికి సం॥ నకు రూ. 4 చొప్పునను, ప్రతినెల 6 వ తేదీ మొదలుమూసాంతముల్లోనా, రూ. 3000 లకు మించక నిలువయుండు కసీసవు మొత్తములపై వడ్డీ ఇవ్వబడును.

ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్లు: రూ 5000 వరకూ ఒక సంవత్సరమునకు ఇవ్వబడును. ఇంతకు మించిన మొత్తములకు గాని సంవత్సరముకన్న ఎక్కువ కాలము నిలువ యుంచబడు మొత్తములకు గాని ఇవ్వబడు రేట్లు వివరము, బ్యాంకునందు తెలుసుకొనవచ్చును.

బ్యాంకు ఆదివారము తప్ప ప్రతిదినము 9 గంటలు మొదలు 3 గంటలు } వరకు తెరచి
శనివారము 9 గంటలు మొదలు 1 గంట } యుండును.

డి. యస్. శాస్త్రి ఎ. సి. సర్ట్. ఎ. ఐ. బి. } రావుబహద్దూరు శిడింబి హనుమంతరావు పంతులు
సెక్రెటరీ } బి. ఏ., బి. యల్., మేనేజింగు డైరెక్టరు.

ఇతర వివరములకు:

ఏజంటు

ఆంధ్ర బ్యాంకు లిమిటెడ్, హైదరాబాదు (దక్కన్)

యంత్రరాజములు

మనపూర్వులు ఆయురారోగ్యైశ్వర్యముల హితార్థము యంత్రమంత్రౌషధాదులనుకల్పించి, యుండి గ్రహించి ఫలప్రదమైనది ఎల్లరకు తెలసిన విషయమే కావున ఈ.

(౧) గృహస్థాపనయంత్రము

ఇంటిలో పశ్చిమదిశకు స్థాపించిన ౧౦౦ సం॥ రములవరకు ఆయురారోగ్య, సంతాన, లక్ష్మి, కీర్తి మొదలగు అష్టైశ్వర్యములకున్న బలమునిచ్చును,

(౨) పంటఫలించు యంత్రము

చేనులో పశ్చిమదిశకుస్థాపించిన ౧౦ సంవత్సరముల వరకు సమస్తధాన్యములు సమృద్ధిగా ఫలించును వివరములు యంత్రములవెంట తెలుపబడును

యంత్రముల ప్రాణప్రతిష్ట వి. పి. ఖర్చులతో
౨ యంత్రములు రు ౩ లు ౪ యంత్రములు రు ౫ లు
౭ ” రు ౭ లు ౧౨ ” రు ౧౦లు

చిదిరెమఠం అడివయ్య హకీం
ఆయుర్వేదాలయం సంగారెడ్డి
మెదకు జిల్లా

నూరెదక్కను హేరాయిలు

మిక్కిలి శ్రేష్టమయిన మనోహరమయిన సువాసనచే మెదడుకు చల్లదనమును కలిగించును మరియు వెంట్రుకలకు నలుపును మృదుత్వమును కాంతిని కలిగించును సీసా ౧ కి॥ అ. ౧౪

ఓటో నూరెదక్కన్

దేశీయ విదేశీయ అత్తరు లన్నిటికి చక్రవర్తి వివిధములయిన ౨౭ రకముల సువాసనల సమ్మేళనము ప్రతిక్షణము నవీన సువాసనయందు మనస్సు నోలలాడించును మరియు నాలుగు దినములవరకు సువాసన కలిగించును.

వెల నగముబౌన్సు రు. ౨ పావు బౌన్సు రు ౧.౮.౦

BHAGWAN & Co
Perfumers Guljar House
HyderabadDn.

(మొదటి పుట తరువాయి)

సంస్థానమున ఒక యున్నత పాఠశాల లేని లోపమును దీర్చ నెంచుటకు బూర్గంపాడు ఘనులై యున్నది.

రక్షింపబడిన అంధ్ర జనసంఖ్య గలిగి, తెలంగాణ వ్యవహారిక మగు తెలుగు భాష వాడబడుచు, ఆంధ్ర ప్రభువర్యులచే పాలింపబడుచు ఆంధ్రా న్యాయమైయున్న ఈ సంస్థానమున లోకల్ ఫండు వారి ద్రవ్య సహాయముచే, మాతృభాషా ముఖము న ఉచితముగ ప్రారంభ విద్య బోధింపబడుచున్నది. ప్రకటింపబడుటయే ప్రస్తుతము నడుపబడుచున్న యీ పాఠశాలల యభ్యున్నతికి గట్టి ప్రయత్నములు జరుగుచునే యున్నవి. ఈ సంవత్సరము లోకల్ ఫండువారు వారి ఉపాధ్యాయుల వేతనముల హెచ్చింపుటయు, పాఠశాలలకు గృహనిర్మాణముల నిమిత్తము కొంత ద్రవ్యము శాంక్షను చేసియు, పాఠశాలల కెప్పటి కప్పుడు అజమాయిషీ జరిగించుటకును, పాఠశాల ల పరికరములకు పాలీశా కొంత సామ్యపంగియు సాయప డుచున్నారు. ఇతరము పాఠశాలలందు ఉపాధ్యాయులు సక్రమ శిక్షణముతో కాల నిర్ణయము, పఠన సూచికల ననుస రించుచు బాల బాలికలకు జ్ఞానదాయకములగు గ్రంథముల నేర్పరచి విద్యను బోధించుటకును, విద్యార్థుల సంఖ్య పెం పొందించుటకును తగినట్లు దిట్టము నేర్పరచి పాఠశాలల నన్నిటిని ఒకే పద్ధతిని నడుపవలెను. చారిత్రిక భూగోళ వి జ్ఞానమునకును, వ్యవసాయ వాణిజ్య విద్యలకు కూడ ఇందు స్థానమున్న విద్యార్థులకు భాషాజ్ఞానము, స్వయం కృషి యల వడగలదు. విద్యార్థుల సంఖ్య హెచ్చు గల పాఠశాలలందు ఉర్దూ ఇంగ్లీషు నేర్పునట్టి ఉపాధ్యాయులనియమించి నేర్పాటు గావించిన అన్ని విధముల పాఠశాలల అదర్శ ప్రాయము కా గలదు. ఇందలి తేరిన విద్యార్థులు సర్కారీ పాఠశాలలలో ప్రవేశించి ఉన్నతవిద్య నభ్యసించుట కవకాశముండును. బాలికలకు స్త్రీ విద్యా పద్ధతుల గమనించుచు వారలకు తగిన విద్య బోధించ వలసి యుండును పాఠశాలలు లేని ప్రదేశ ములకు రుద్రంకోట ఆవురవరము, దమ్మపేట మున్నగు గ్రా మములందు పాఠశాలలుండు టెంతయేని యవసరము. దీని వల్ల యుపయోగ ముండక పోదు. లేనిచోట మకాంనములు కొన్ని తెరచియున్న దొరకనివస్తువుల కొరకు కేవలమైనను కా వుండనుండ జాలరు. అటులనే పాఠశాలలున్న విద్యార్థులు లభించుటలేదు. ఆయా గ్రామములవారు శ్రద్ధయుక్తి తగినంత కృషి యొనరించుట శ్రేయోదాయకము. ఈ పాఠశాలల తని ఖీ విషయమున ఇతర యధికారులు పరిశీలింపవచ్చును. ప్రభు త్వమువారి విద్యాశాఖాధికారులు కూడ వీని బాగోగులు వి చారించవచ్చును. కాని ఈ పాఠశాల లన్నిటివిషయ, బాలు ర విద్యాభివృద్ధిని పరిశీలించుటకును, ఉపాధ్యాయుల బోధ నా సామర్థ్యము గుర్తించుటకును, శిక్ష వారలకు బోధనా పద్ధతుల తెలుపుటకును ఉపాధ్యాయుల కష్టసుఖముల తెలు సుకొనుటకును, విద్యార్థులను బహుమానములచే ప్రోత్సహిం చుటకును, ఉపాధ్యాయుల యొక్కయు, ప్రజల యొక్క యు న్యాయమైన అపోహల తొలగించుటకును, ఇవియు నియున నేల పాఠశాలలు సక్రమాభివృద్ధికై జరుగుచుండుటకుం తేయువలెనన్న, విద్యాపద్ధతుల నన్నిటిని గ్రహించి, ఉపా ధ్యాయానుభవమునం దారితేరిన యొక ప్రత్యేక విద్యాధి కారి యొకరుండుట సమంజసము. పాఠశాలల తోడ్పాటు నకును, ఉపాధ్యాయులకు బాలురకు, విద్యా వైపుణ్యమునకు తోడ్పాటు నొసంగెడి గ్రంథాలయముల గూడ లోకల్ ఫండు శాఖవారు అనుబంధించి ద్రవ్య సహాయ మొనరించుట కనీస ధర్మము. ఇట్టి గట్టి ప్రయత్నము లాచరింపబడిన ఈ సంస్థా నము జనసామాన్యమునందు త్వరిత కాలములో విద్యా విశా స మభివృద్ధి చెందగలదనుట నిస్సంశయము ఇందులకు పాలక పాలితులు ఈ సంస్థానము విద్యాభివృద్ధియందు ముందంజ వేయునట్టుల తగిన ప్రయత్నము లాచరించి చిరకీర్తి గడించె దరుగాక.

[ఇదే విధముగ విద్యాధి మూలలు తమజిల్లా లేక తాలూ కా విద్యాపరిస్థితుల గూర్చి వ్రాసి పంపిన కృతజ్ఞతతో ప్రకటిం పబడును]

(గో. సం)

సహకారము: సేద్యము

ప్రతి యెకరమునకు ఫలించు ధాన్య వివరము

మన వ్యవసాయ శాఖవారు డాక్టరు హెరాల్డుమాన్ గారి పరిశోధనా సంతేనము ప్రతి యెకరమునకు ఆయా జిల్లా లలో ధాన్యము లెక్క ప్రకటించి యున్నారు. ఇందు ప్రతి యెకరమున కెన్ని పౌనుల ధాన్యము పండునో తెలుపబడిన ది. పౌను అనగా అరసేరు.

జిల్లాపేరు	ప్రత్తి	జొన్నలు	బియ్యము	గోధుమలు
ఔరంగాబాదు	౧౦౦	౫౦౦	౧౦౦౦	౪౬౦
బీడు	౭౦	౫౦౦	౧౦౦౦	౪౬౦
పర్బిని	౭౦	౫౦౦	౮౦౦	౪౦౦
గుల్బర్గా	౭౦	౫౦౦	౭౦౦	౩౦౦
ఖాందేశు	౨౫	౫౦౦	౧౦౦౦	౪౦౦
రాయిచూరు	౮౦	౫౦౦	౭౦౦	౩౦౦
ఉస్మానాబాదు	౭౦	౫౦౦	౭౦౦	౪౦౦
బీదరు	౨౫	౫౦౦	౧౦౦౦	౩౩౦
మెదకు	౮౦	౫౦౦	౧౨౦౦	౩౦౦
మహబూబు నగరు	౨౫	౫౦౦	౧౨౦౦	౩౦౦
నల్లగొండ	౮౦	౫౦౦	౧౧౦౦	+
నిజామాబాదు	౮౦	౫౦౦	౧౨౦౦	౩౦౦
వరంగల్లు	౭౦	౫౦౦	౧౧౦౦	౩౦౦
ఆదిలాబాదు	౭౦	౫౦౦	౭౦౦	౪౦౦
కరీంనగరు	౬౦	౫౦౦	౧౧౦౦	౩౬౦

జిల్లాపేరు	ఆముదములు	వేరుశనగ	అవిశెలు	నువ్వులు
ఔరంగాబాదు	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౪౦౦
బీడు	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౪౦౦
పర్బిని	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౩౦౦
ఖాందేశు	౨౦౦	౧౦౦౦	౨౦౦	౨౦౦
గుల్బర్గా	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౪౦౦
రాయిచూరు	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౨౫౦
ఉస్మానాబాదు	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౪౦౦
బీదరు	౨౦౦	౧౦౦౦	౩౦౦	౪౦౦
మెదకు	౨౫౦	౧౦౦౦	౨౫౦	౨౨౪
మహబూబునగరు	౩౦౦	౧౦౦౦	౨౦౦	౨౦౦
నల్లగొండ	౩౦౦	౧౦౦౦	+	౨౦౦
నిజామాబాదు	౨౫౦	౧౧౦౦	౨౫౦	౨౨౪
వరంగల్లు	౩౦౦	౧౦౦౦	+	౨౨౪
ఆదిలాబాదు	౨౫౦	౧౦౦౦	౨౫౦	౨౦౦
కరీంనగరు	౩౦౦	౧౦౦౦	+	౨౨౪

జిల్లాపేరు	పొగాకు	సజ్జలు	చెఱకు (బెల్లం)
ఔరంగాబాదు	౨౫౦	౩౫౦	౪౫౦౦
బీడు	౨౫౦	౩౪౦	౪౫౦౦
పర్బిని	౨౫౦	౩౫౦	౫౪౦౦
ఖాందేశు	౨౫౦	౩౫౦	౪౫౦౦
గుల్బర్గా	౨౫౦	౩౨౦	౪౫౦౦
రాయిచూరు	౨౫౦	౩౫౦	౪౫౦౦
ఉస్మానాబాదు	౨౫౦	౩౨౦	౪౫౦౦
బీదరు	౨౫౦	౩౫౦	౮౦౦౦
మెదకు	౨౫౦	౩౫౦	౬౦౦౦
మహబూబునగరు	౨౫౦	౩౫౦	౪౫౦౦
నల్లగొండ	౨౫౦	౩౫౦	౪౫౦౦
నిజామాబాదు	౨౫౦	౩౫౦	౬౦౦౦
వరంగలు	౧౧౦౦	౩౫౦	౪౫౦౦
ఆదిలాబాదు	౨౫౦	౩౫౦	౪౦౦౦
కరీంనగరు	౧౧౦౦	౩౫౦	౪౫౦౦

ఔరంగాబాదులో ప్రత్తియు, గోధుమలును, నువ్వులును మెదకులో బియ్యము, నల్లగొండ వరంగల్లులలో ఆముదములు ను, మహబూబునగరులో వేరుశనగయు, వరంగల్లులో పొ గాకును, బీదరులో చెఱకును, ప్రతి యెకరమునకు ఇతర జిల్లా లలోకంటె అధికముగ ఫలించును. జొన్నలు అన్ని జిల్లాల లొకే విధముగ.

దేశీయ ఎరువులు

వ్యవసాయసంఘ సభ్యులును ఎరువుల విచారణ సంఘ సభ్యులును, అగు వి. రామదాసు పంతులుగారు 'దేశీయ ఎరువుల సమస్యలు' ఎరువుల కమిటీవారి కర్తవ్యము గూర్చి నొక వ్యాసము వ్రాసియున్నారు. అందునుండి దిగువ భాగములు ముద్రితములు —

మన భూములకు ఎంతయో లాభకరములగు ఎరువులుగ నుపకరించు పదార్థము లెన్నియో ప్రతివత్సరమును విదేశములకెగుమతి చేయబడుచున్నవి. అట్టివానిలో ముఖ్యముగ ౧ నూనెగింజలు, దానిపిండి, ౨ ఎముకలపొడి ముఖ్యమైనవి. ఇవి మన దేశపు భూములకు ముఖ్యముగ గావలసిన, ఫాస్ఫేటులను నైట్రోజనును విశేషముగ నొసగును. ఈ పదార్థముల గురించి వేర్వేరుగా నించుక వివరించినయెడల ఎరువుల సమస్య యొక్క క్లిష్టస్థితి బాగుగ తెలియగలదు.

నూనెగింజలు-పిండి

భారతదేశమునుండి ప్రతివత్సరము కోట్లకొలది రూప్యముల విలువగల నూనెగింజలను ఎగుమతి చేయుటవలన, భారతదేశపు రైతులు, కొంతవరకు నత్రజని నొసగు నెరువును గోల్పోవుచున్నారను విషయము నిర్వివాదము. ప్రపంచములోకెల్ల, నూనెగింజల నధికముగ పండించు దేశములలో మనదేశము ముఖ్యమైనది. చైనా, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములుకూడ నీధాన్యమును విశేషముగనే పండించుచున్నవి, కాని అవి భారతదేశమునకు తర్వాతనే వచ్చును. ౧౯౨౭ సం॥ పు లెక్కల ప్రకారమా సంవత్సరమున భారతదేశము ౬, ౬౩౦,౦౦౦ టన్నులను, చైనా ౫,౨౭౯,౦౦౦ టన్నులను అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు ౫,౧౩౯,౫౭౫ టన్నులను పండించెను. ప్రపంచపు లెక్కలను పోల్చిచూడగా అముదపుగింజలు నువ్వులు వగైరాలను పూర్తిగ నొక్క భారతదేశమే పండించుచున్నట్లు స్పష్టపడగలదు. వేరుశెనగ పంటయందుకూడ మనదే అగ్రస్థానము. ప్రపంచపు మొత్తపు వేరుశెనగ పంటలో నూటికి ౨౩ వంతులు భారతదేశము పండించుచున్నది. ప్రత్తిగింజల పంటయందు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రము అగ్రస్థానము వహించుచుండగా, భారతదేశము రెండవస్థానము వహించుచున్నది. ప్రపంచమునందంతటను ఉత్పత్తియగుచున్న ప్రత్తిగింజల మొత్తములో నాల్గవవంతు మనదేశమున పండుచున్నవి. ౧౯౨౬-౨౭ సం॥ న భారతదేశమునుండి మొత్తము ౧,౨౦౨,౨౬౩ టన్నుల నూనెగింజలు ఎగుమతియయ్యెను. ప్రపంచమున నుత్పత్తియగు మొత్తము అముదపు గింజలలో నూటికి ౯ వంతులు ఈదేశమున పండుచున్నవి. కాని వానిలో ౯౦ వంతులు అనగా ఇంచుమించు పూర్తిగ విదేశములకెగుమతియగుచున్నవి. భారతదేశమిక తానుపండించు వేరుశనగలో నూటికి ౨౫ వంతును (Linseed) లో ౬౬ వంతును గింజల రూపముననే ఎగుమతి చేయుచున్నది. ఇక అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల జూడుడు ౧౯౨౭ లో అమెరికా మొత్తము పంటలో ౩౩౬౨ టన్నులు నూనెగింజలను మాత్రమే ఎగుమతిచేసెను, చైనాదేశము 'సోయాబీను' అను నూనెగింజలను మాత్రమే ఎగుమతిజేసెను. అనగా అమెరికా దేశము తాను పండించు పంటలో, ఇంచుమించు అంతను తానే ఉపయోగించుకొనుచుండగా, చైనాదేశము అన్ని రకములను వానుపయోగించుకొని ఒక్కరకపు గింజలను మాత్రమే ఎగుమతి చేయుచుండగా భారతదేశము మాత్రము తానుత్పత్తిచేయు అన్నివిధములగు నూనెగింజలను చాలభాగము విదేశములకెగుమతి చేయుచున్నది. నూనెలను భారతదేశము ఉపయోగించుకొనజాలక పోవుటచే వీని నిటు లెగుమతి చేయుచున్నదని చెప్పవీలగునా? కాదు. మొదటినుండియును భారతదేశము నూనెను విశేషముగ తయారుచేసి ఉపయోగించుకొనుటకు ప్రసిద్ధి వహించినది. అసలు సంగతి యేమనగా దేశమున ప్రజల యావశ్యకతలతో నెట్టి నిమిత్తమును లేకుండగనే ఈ నూనెగింజలు విదేశముల కెగుమతి చేయబడుచున్నవి. ఈ గింజలనుండి నూనెతీయుటవలనను వానిని విక్రయించుటవలనను వచ్చు ధనలాభము భారతీయులకే లభించుటలేదు. ఇంతకంటెను విషాదకరమగు విషయ మేమనగా [illegible] ముగ నూనెగింజలను విశేషముగ ఎగుమతి చేయుచుండుటచే భారతదేశము ప్రతిసంవత్సరము రు ౬ కోట్ల విలువగల నూనెను విదేశములనుండి దిగుమతి చేసికొనుచున్నది. ఇక నూనెగింజల పిండి సం॥ కు ౨౧౮౦౦౦ టన్నులు ఎగుమతి యగుచున్నట్లు గత ౫ వత్సరముల లెక్కలనుబట్టి తెలియవచ్చును. ఈ దేశమున నూనెతీయు పరిశ్రమను ప్రోత్సహించి వ్యాపింపజేయుటకుగల ఆక్షేపణలు అందరికిని దెలిసినవే. కమిటీవారికందజేయబడిన ఒకపత్రమునందీ కారణములు యిట్లు సంగ్రహపరుపబడెను.

౧ పంటస్థలములనుండి నూనెమిల్లులుండు ప్రదేశమునకు ముడిపదార్థములను గొనిపోవుటకు చవుకరేటుల సౌకర్యములేకపోవుట. ఇంతియేగాక తయారైన నూనెను వేర్వేరు ప్రాంతములకు పంపుటకు రైల్వే యధికారులు చాలా హెచ్చు చార్జీలను విధించుచుండుటచే పెద్దవర్తకుల కిది లాభకరముగ నుండకున్నది.

౨. నూనె నిలువచేయుటకు చవుక ఖరీదులకు తగిన పాత్రలు లభింపకుండుట. ఇట్టిపాత్రల తయారుజేయు పరిశ్రమలీదేశమున లేవు.

౩. నూనెమిల్లు యంత్రములపైనను, సామానులపైనను విధింపబడుచున్న దిగుమతి పన్నులు వానిని మిల్లులుండు ప్రదేశమునకు దీసికొనిపోవుటకగు వ్యయము మొదలైనవి.

౪. తయారైన సరకులను విడుదలచేయుటకు నమ్మకమగు కేంద్ర విక్రయస్థలములు లేకుండుట ౫. విదేశీయుల పోటీ.

ఎముకలపొడి

దక్షిణ భారతదేశములోని భూములలో తరుచు 'ఫాస్ఫేటు' పదార్థము లోటుగ గన్పించును. ఈ లోటునుపూర్తిచేయుటకు, ఎముకలపొడి మంచి విలువయగు ఎరువు. భూములయందు నత్రజని తగ్గిపోయినపుడు ఎముకలపొడి ఆలోటును దీర్చును. అందుచే నీదేశపు వ్యవసాయదారులకు ఎముకలపొడి చాలవిలువగల ఎరువుగ నుపకరించునని వేరుగనుడువ నక్కరలేదు. నత్రజని విశేషముగ గల తెలికపిండివలెనె విదేశముల కెగుమతివలన నీదేశము చాల ఎముకలపొడిని గోల్పోవుచున్నది. ప్రతివత్సరమెంతెంత ఎముకలపొడి ఎగుమతియై పోవుచున్నదో వ్యవసాయపు రాయలు కమిషనువారు తమ నివేదికయందు తెలిపినసంఖ్యలవలన బోధపడుచున్నాను. వారి లెక్కల ప్రకారము 1924_25 ముతో ముగిసిన 5 వత్సరములలోను సగటున ప్రతివత్సరము రు 96 లక్షల విలువగల 87881 టన్నులపొడి యెగుమతి యయ్యెను. 1925_26లో రు 89 లక్షల విలువగల 84837 టన్నులును 1926_27లో 28 లక్షల విలువగల 10005 టన్నులును యెగుమతియయ్యెను. దీనిని పొడిచేసిన పిమ్మటనే ఎగుమతి యగుచున్నది గాని ఎముకలరూపమున ఏమియు ఎగుమతియగుటలేదు. ఈ దేశమున ప్రతివత్సరమును సేకరింపబడు ఎముకలలో నెన్నోవంతు ఈదేశమున రైతుల యుపయోగార్థము వినియోగింప బడుచున్నదో సరిగా తెలియదు, ఇది నూటికి 10 వంతులకంటె నధికముగ నుండదు.

గత్తము ఎరువు

గత్తము ఎరువుయొక్క ప్రయోజనమునుగురించి ఈదేశపు రైతులకు బాగుగ దెలియును. దాని ప్రయోజనమునుగురించి ఎవ్వరికిని యెట్టి సందేహమును లేదు. ఈ సందర్భమున పేడను పిడకలుగజేసి కాల్చుటవలన చాల విలువగల ఎరువును దుర్వినియోగ మొనర్చుచున్నారను విషయమును గురించి చాలవేడ్కగొలుపు చర్చలు జరిగెను. పంజాబు ప్రభుత్వవ్యవసాయక రసాయన శాస్త్రజ్ఞుడు పేడను పిడకలుగచేసి వంటచెరకుగ నుపయోగింపకుండుటయే ఎక్కువ లాభకరమని గట్టిగ వాదించెను.

సూరేకారము

ఈ దేశపు సూరేకారమును ఎరువుగా నుపయోగించు విషయమును కమిటీవారు తేలికగా త్రోసివేసిరని నా యభిప్రాయము. ఇది ఎరువుగ నంతగ యుపకరించదని వారి యభిప్రాయము. నైట్రోజను ఫాస్ఫేటులవలె సూరేకారము [illegible] వలన పంటలు హెచ్చునని శాస్త్రజ్ఞుల యభిప్రాయము [illegible]

కాలమాన నివేదిక

వర్షము

జూలై ౨౬ వ తేదితో అంతమగువారమున రాష్ట్రములో కొద్దిగ వర్షము కురిసినది. [illegible] ౦.౮౬ ఇంచీలు.

పైరులు

పుణాస పైరులు విత్తుచున్నారు. కొన్నిచోట్ల వర్షము లేనందున నిలిచిపోయినవి. మొదట విత్తినవి మొలచినవి కాని కొన్నిచోట్ల వర్షములేనందున ఎండుచున్నవి. ఆదిలాబాదు కరీంనగరు జిల్లాలలో కీటకములవలన నష్టము కలుగుచున్నది. వరిపైరు నాటుచున్నారు. కొన్నిస్థలములలో నీరు లేనందున యెండిపోవుచున్నది. చెరుకు బాగానున్నది.

మేత. నీరు

తొమ్మిది జిల్లాలలో నీటికరవున్నను, పది జిల్లాలలో మేతకరవుగలదు. కాని బీదరు జిల్లాలో నీటికరవు [illegible]

పశువ్యాధి

పశువ్యాధి ఆదిలాబాదులోను ఇతర ౭ జిల్లాలలోను వ్యాపించియున్నది.

ధాన్యపు ధరలు

గోధుమలు, బియ్యము, జొన్నలు జిల్లాలలో రూపాయికి ౫, ౭౹, ౧౨ సేర్లు విక్రయింపబడినవి.

వర్షవివరము

ఈవారములో సగటున వర్షము దిగువవిధముగ కురిసినది:—

హైద్రాబాదు నగరము	౦.౨౦
అత్రాఫ్‌బల్దా	౧.౨౩
ఔరంగాబాదు	౦.౧౯
బీదు	౦.౦౪
పర్భని	౦.౧౧
నాందేడు	౦.౨౦
గుల్బర్గా	౦.౦౨
రాయచూరు	౦.౧౩
ఉస్మానాబాదు	౦.౪౭
బీదరు	౦.౧౯
మెదకు	౦.౬౫
మహబూబునగరు	౦.౬౨
నల్లగొండ	౦.౪౦
నిజామాబాదు	౦.౬౫
వరంగల్లు	౦.౩౬
ఆదిలాబాదు	౦.౧౦
కరీంనగరము	౧.౦౪
మొత్తము సగటున	౦.౪౪

వర్షాకాల ప్రారంభమునుండి జూలై ౨౬ వ తేదివరకు మొత్తము సగటున ౭.౨౫ ఇంచుల వర్షము కురిసినది. గత సంవత్సరమిదే తారీఖువరకు ౨౫.౫౨ ఇంచుల వర్షము కురిసెను.

గ్రామ సమాచారములు

కొలిపాక
[స్వకీయ విలేఖరి]

కాలస్థితి

వర్షాకాలారంభమునుండి యిప్పటివరకును రెండుమూడు వర్షములే కురిసెను. తటాకములు జలశూన్యములై యున్నవి. పటికెరవుగలిగెను వర్షములు లేకపోవుటచేతను, బావులలో నీరులేకుండుటచేతను చేలెండిపోవుచున్నవి. పునాస పైరులును యెండిపోవుచున్నవి. పైరులకు పురుగుకూడ పట్టినది. ఇందుచే చాల నష్టము గలుగుచున్నది.

మేతకరువు

పశువులకు మేతలేదు. పరిసర ప్రాంతములందును మేతకరువేగలదు. ఇందుచే మేతకొనుటకును లభియింపకున్నది. ఇంతియేకాక పశువ్యాధియు పీడించుచున్నది. వ్యాధికి తగు ఔషధము లభింపమిచే చాలవరకు పశువులు మరణించుచునే యున్నవి. రైతులకు తీరనినష్టము గలుగుచున్నది

పరిగణనము

ప్రభుత్వమునుండి మా జాగీరువారికి జవాబ్ పరిగణనమారంభించుటకు ఆజ్ఞవచ్చినది. ఇందుచే తనక్కా కునిందాల యొక్కయు, షుమాగుకునిందాల యొక్కయు నియామకములు జరిగినవి. గృహపరిగణన మారంభమైనది.

వ్యవసాయ ఫారము

ఆలేరు వ్యవసాయఫారము వారీవత్సరము మాగ్రామ రైతులకు వేరుసెనగను అద్దెకిచ్చి దానిని వేయు విధమును నేర్పుచున్నారు. జొన్నపైరున క్రిమిబాధ కలుగకుండు పటుల మెలతుత్తురముచితముగా నొసగుచున్నారు. వరిపైరునకు వేయు యెరువునుగూడ నుచితముగనే యీ సంవత్సరము కొరకుమాత్రము నొసగి రైతులకు దానివలని లాభములు తెలియజేయుచున్నారు. ఇందుపై లాభము గలుగునేని సామాన్యముగా రైతులందరును ఏయెరువునే వాడెదరు.

నవాబుగారి రాక

మా నవాబుగారు మరల విచ్చేయుటరకు వదంతి గలదు. వీరు మరల నిచట నేకొన్నిదినములవర కుండుదురట.

పాఠశాల

పాఠశాలయందు మహమ్మదీయ బాలురకు వాల్గవ తరగతివరకు ఉర్దూభాష నేర్పబడును. ఇచట నేకాక వీరు మసీదునందుమతసంఘము వారిచే నేర్పరుపబడినచేరిపనుల పాఠశాలయందుగూడ చేతిపనులు నేర్చుకొనుచున్నారు. కొన్ని రోజులకు పూర్వమువరకును పాఠశాల వేళలు ఉదయము ౭ నుండి ౧౧ గంటలవరకుండెను. కాని చేతిపనుల పాఠశాలారంభమైనప్పటినుండియు మహమ్మదీయ బాలురు ౧౦ గంటలనుండి వచ్చుచున్నారు. ఇందుచే హిందూ బాలురకు నష్టమగుచున్నది ఈవిషయమై జాగీరు విద్యాధికారులు ఆలోచించుచున్నారట

సైనర
(స్వకీయ విలేఖరి)

కాలస్థితి

గతవారమంతయు వర్షములులేవు. కొన్నిపైరు లెండిపోవుచున్నవి. కొన్నింటికి పురుగుపట్టుచున్నది.

కలరా

ఈవారమందీ గ్రామములో కలరావల్ల (౫) గురు చచ్చిరి. చుట్టుపట్లలోను అధికముగా కలదు. మధూలులో దినమునకు సగటు ౧౫ గురు చచ్చుచున్నారు. వాందేకు సివిల్ సర్జనుగారు ఇరువురు కంపోండరులతో వచ్చి చికిత్స చేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. తహసీలుదారుగారు లోకల్ఫండునుండి మందులు తెప్పించి ప్రజలలో పంచిపెట్టగలందులకు వేడుచున్నాము.

పురపారిశుద్ధము

బాసర గ్రామము పూర్వపల్లియుముగా నున్నది. ఈ గ్రామము చుట్టును చిన్నచిన్న గుట్టలుగలవు. గ్రామమందును గట్టులున్నవి. ఇవన్నియు గ్రామము నానుకొనియున్నవి. బహిర్భూమికి పోవుటకై వేరుచోటు లేదు. ప్రజలు గ్రామము నానుకొనియున్న ఈ గుట్టలందే మలవిసర్జనము చేయుదురు. అయ్యది వర్షపతనమగుటవలనే గ్రామములోనుండే ప్రవహించును. ప్రతిఇంటియందును పెంటుపు కుప్పలు గోతులు కలవు. శ్మశానభూమి గ్రామమునకు సమీపమందున్నది. గ్రామములో మలమునేని యొక యెరువుగోతుపోలైన గాంచలేము. గ్రామము సుమారు ౩౦౦౦ జనసమ్మర్దముచే నొప్పుచున్నను వైద్యశాలలేదు. లోకల్ఫండు సుమారు ౨౩ వేల వసూలగును. లోకల్ఫండు ఖర్చు ౧౪ మైలు రోడ్డుకై తప్ప ఇతరములకై నొక దమ్మిడీయైన ఖర్చుచేయుటలేదు. ఇట్టి పరిస్థితులను సర్కారువారు గమనింతురా?

రాకపోకలు

స్పెషల్ మెజిస్ట్రేటుగారు ౨౩ తారీఖున వచ్చిపోయిరి. క్రిమినలు నేరములేమియు విచారించలేదు. కాని నేరవిచారణ ఇకముందు త్వరలో జరుపుదురని తెలియుచున్నది. విద్యాశాఖాధికారులు విద్యాంగసంలరీక్షకు వచ్చిపోయిరి.

నంగునూరు
[ఒక విలేఖరి]

అసుద్ర కార్తి ఆనంతరమునుంచి వర్షము కురియక పైరులన్నియు ఎండిపోయినవి. కర్షకులు నిరుత్సాహులై, చవిషల్లీవనోపాయములు గనరపి ప్రయత్నించుచున్నారు.

మేతకరువు

పశువులకు మేతలభించుటలేని కారణమునుబట్టి, ఇచ్చట యూపాయినరకొక గడ్డిమోపు విక్రయమగుచున్నది బీద కృషికులైనకులు బహువిధకష్టములపాలగుచు, వాద్దూ పశువుల రక్షణార్థమై వాలుబడి యూపాయినరకొక మోపుకొని మేపినను అసంతృప్తికరమగు కసవుచే మిగుల చిక్కిచివరకు యమపురికేగుచున్నవి.

గొత్తెలమారి

ఈగ్రామములో సుమారొక మాసమునుంచి ప్రతిదినము ౭౦ గొర్రెలు చనిపోవుచున్నవి. ఈ మహామారి నివారణకై యెన్నియో తంటాలు పడుచున్నారు. కాని తగ్గుటలేదు. ఇంతవరకు ౫౦౦ గొర్రెలును మేకలును చచ్చినవి. కనుక పశుచికిత్సా శాఖవారు శ్రద్ధవహించి వైద్యుని తోలెదరుగాక.

జన పరిగణనము

మాహాల్ రాజగోపాలపేట గిరుదావరు సా॥ గారు ౨౧ షహరేవరు తేదీన వచ్చి, స ౧౩౩౯ం ఫసలి గృహపరిగణన విషయమై గ్రామమందంతట గృహములకు నంబరులువేయించి ౨౫ ౧౩౯ తేదీన రాజగోపాలపేటకు వెళ్లియున్నారు. గత పరిగణన గృహముల సంఖ్య ౪౫౧ యుండెను. యీ పరిగణనలో ౧౧౭ గృహములు అధికమైనందుల కెంతేని సంతోషదాయకము ఇపుడు మొత్తం ౫౬౮ గృహములు గలవు.

మశూచిక బాధ

మా గ్రామములో స్ఫోటకము బాగుగా ప్రబలుచున్నది. తదితర తాలూకాలలో, మశూచిక టీకాలు ప్రతి సం॥ నకు లోకసాధారణముగ వేయునటువంటి మాతాలూకా సిద్దిపేట, చేర్యాల్ బరాబరు సా॥ ఈ గ్రామమునకు విచ్చేయక నేటికి నాలుగు వత్సరములు గడిచెను. కనుక వారు శ్రద్ధవహింతురుగాక!

ప్రజాపక్ష విద్యానుమహాసభ

ఈ మహాసభ యొక్క రెండవ సమావేశము మొహరం నెల ౩౦ వ తేదీని అలహాబాద [illegible] డాక్టరు రాం ప్రసాదు త్రిపాఠిగారి యాధ్యక్ష్యమున [illegible] వని తెలియుచున్నది.

గోలకొండపత్రిక
ప్రమోదూతనామ సం॥ శ్రావణ శు॥ ౮
శనివారము

సంధిప్రయత్నము

భారతస్వాతంత్ర్య సమరము నాలుగు నెలలే జరిగినను ప్రభుత్వమువారపుడే జాతీయ నాయకులతో సంప్రతించుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. రాజప్రతినిధియగు అర్విన్ ప్రభువుగారు మితవాదనాయక ప్రముఖులగు డాక్టరు సప్రూ, జయకరుగార్ల కేమి అభయమిచ్చిరో కాని వారిని మాత్రము మహాత్మాజీ, నెహ్రూపండితులతో ప్రస్తుత పరిస్థితులగూర్చి చర్చించి ఒడంబడిక కుదుర్చుటకై ఆజ్ఞాపించిరి. తదానుసారము వారు ఎరవాడా జైలునకును నైనితాలు జేలునకును వెడలి మహాత్మాజీ, నెహ్రూలను దర్శించిరి. ఒకరివద్దనుండి మరియొకరికి లేఖలను దెచ్చిరి. కాని కాంగ్రెసు నాయకులేమి సూచించిరో రహస్యముగ నుంచబడినది. ఇక మహాత్మాజీ వ్రాసియిచ్చిన పిదప జయకరుగారు రాజప్రతినిధిగారి వద్దకు చేరుదురు.

ఈసంధి ప్రయత్నమునకు గౌరవనీయులగు శ్రీనివాసశాస్త్రీగారు ప్రథమమున సూచించిరని నేటివార్తలవలన తెలియుచున్నది. వారు ఇంగ్లండునుండి గాంధీజీకి దీర్ఘ[illegible] తంతినంపిరట. దానిని ఒకరోజు పూర్తి ఆలోచించి గాంధీగారు తాము భగవత్ప్రేరణకై వేచియున్నామని జవాబు నిచ్చిరట. అందుపై శాస్త్రీగారు సప్రూ,జయకరుగార్లకు తెలిపిరట, దానిపై ఈ నాయకులు రాయబారమునకై ప్రయత్నించుటకు వైస్రాయిగారి వద్ద అనుజ్ఞబడసిరట.

గాంధీగారు గౌరవప్రదమగు సంధికైయెల్లప్పుడు సిద్ధముగనే యున్నారు. వారు లవణశాసన ధిక్కారమునకై పూనుకొనుటకు మున్ను అర్విన్ ప్రభువుగారికి దీర్ఘమగు లేఖ వ్రాసిరి. కాని ప్రభువుగారు దానిలో సూచించిన విషయములకెట్టి ప్రత్యుత్తరమొసగక శాసన ధిక్కారము వలన శాంతికి భంగము కలుగునని మాత్రమే వ్రాసిరి. మరియొకసారి మహాత్ముడు దర్శన ఉప్పుకొఠారుల పై దాడివెడలుటకు పూర్వము నొక లేఖ వ్రాసిరి. దానికికూడ తగు జవాబు దొరకలేదు. అందుచే లవణశాసన ధిక్కారమును, విదేశవస్త్రముల దుకాణములవద్దను, సారాదుకాణములవద్దను, సత్యాగ్రహమును జేయుటకు దేశీయులను ప్రోత్సాహపరచి తాము బంధీకృతులైరి. ఇపుడు వారికిని బ్రిటిషుప్రభుత్వమునకును, గౌరవ ప్రదమగుసంధి జరిగినచో వారెంతమాత్రమును నిరాకరించరు. వారు గత డిసెంబరు మాసమున వైస్రాయిగారితో డొమినియను ప్రతిపత్తిగూర్చి హామీ నివ్వవలయునని కోరిరి. వారెట్టి హామీ యివ్వనందున లాహోరు కాంగ్రెసునందు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించిరి. దీనివలన మహాత్మాజీ అన్ని విధముల రాజీకై ప్రయత్నించెనని విదితమగును. కొందఱు సత్యాగ్రహమును నిరసించుచు శాసనబద్ధమైన ప్రయత్నము చేయవలయునని కాంగ్రెసు వారికి జెప్పుదురు. పైన వివరించినవికాక వింకేమి చేయవలసియుండెనో మేమూహించ జాలకున్నాము.

అయినను గాంధీజీ డొమినియను ప్రతిపత్తికి అంగీకరించినను కాంగ్రెసు అధ్యక్షులగు పండిత జవహర్ లాలు నెహ్రూగారు దీనికి అంగీకరించరాయని సందియమున్నది. ఏలయన వీరు చెన్నపురి కాంగ్రెసు నాటినుండి సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము ప్రకటించుచున్నారు. బ్రిటిషువారికి లోబడియుండుట వారికి సహించదు. భారతదేశము నందలియువజనులందరును, నిదే అభిప్రాయము కలిగియున్నారు. శాసన సభాధ్యక్షులగు విఠలభాయి పటేలుగారు సూచించినట్లు ఇప్పటిసంతతివారు డొమినియను ప్రతిపత్తి కంగీకరించినను భావి సంతతివారు బ్రిటిషువారి సంబంధము నెంతమాత్రము నుంచుకొనుటకు ఇష్టపడరు. కాలము మారుచున్నది. ప్రజల అభిప్రాయములు మారుచున్నవి. దేశాభిమానము ప్రబలుచున్నది. బ్రిటిషు వారి పరిపాలనముక్రింద దేశమునకు కలిగిన నష్టములు సర్వజనులకు తేటపడినవి. అట్టియెడ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము కోరుటలో చోద్యమేమి?

ఒక వైపు కాంగ్రెసు నాయక ప్రముఖులతో సంప్రతించుటకై ప్రయత్నము జరుగుచుండ వేరొక వైపు ప్రభుత్వమువారి నిర్బంధ విధానము దేశమంతటను వ్యాపించియే యున్నది. ఎందరో స్త్రీలు కారాగృహములకు చేరుచున్నారు. ఏమి తెలియని జనసమూహములపై లాఠీలు ప్రయోగింప బడుచునేయున్నవి. గాంధీటోపియు ఖద్దరు దుస్తులును ధరించుట నేరముగ పరిగణింపబడుచున్నది. ౧౪౪ సెక్షను దాదాపు ౧౦౦ స్థలములలో అమలు సందుంచబడినది. జాతీయాభిప్రాయములు వెలువడించు పత్రిక లెన్నియో అపుదలచేయ బడినవి. నిలచియున్నవాని నుండి వేనకువేలు ధరావతు కోరబడుచున్నవి. ప్రజల ప్రాథమిక హక్కులు లాగుకొన బడినవి. దీనికి తృప్తి జెందక ప్రభుత్వమువారు బొంబాయినందు విదేశవస్త్ర బహిష్కరణ తీవ్ర ప్రచారమును అరికట్టుటకు అచట సైనిక శాసనమును ప్రయోగింపనున్నారని పాయినీరు పత్రిక సిమ్లా విలేఖరి వ్రాయుచున్నాడు. పార్లమెంటు ప్రధానమంత్రియగు రామ్సె మెక్డనాలుగారు త్రిపక్ష ప్రాతినిధ్యమున కొప్పుకొనిరి. కాని సైమనుగారినేకాని, భారతకేంద్రసభా ప్రతినిధులనేకాని, రౌండుటేబిల్ సభయందు చేర్చరాదని సెలవిచ్చిరి. త్రిపక్ష ప్రాతినిధ్యముగూర్చి మితవాదనాయకులే ప్రతికూలురుగ నున్నారు. ఈ విషయమున చెమన్లాలు సెతల్వాడుగారు అర్విన్ ప్రభువునకు తంతినంపెను. తాము నాలోచించెదమని వారు జవాబు చెప్పిరి. కాని రాజప్రతినిధి ఆలోచనయందు మగ్నుడైయుండగనే పార్లమెంటునందీ విషయముగూర్చి పరిష్కారమైనది. ఇక రాజప్రతినిధిగారి ఉపన్యాసమునకు సంతుష్టిజెందిన మితవాదులేమార్గ మవలంబించెదరో చూడవలసియున్నది. వారికి కాంగ్రెసువారితో కలయుటకన్న వేరొకమార్గములేదు. అయినను మరల రాజప్రతినిధియేదేని యుపన్యాసము గావించిన సంతృప్తులై రౌండుటేబిల్ మహాసభలో పాల్గొనుటకు రాజీపడుదురో చూడవలయును. వీరు దేశీయుల ప్రతినిధులు కాజాలరని విఠలభాయిపటేలుగారు సూచించియున్నారు. వీరు పాల్గొనినంతనే భారత సమస్య పరిష్కారము కాజాలదు.

ఇంతియకాక స్వదేశసంస్థానాధీశుల రౌండుటేబిల్ సభగూర్చి చాల ఆతురత జూపుచున్నట్లు గన్పట్టుచున్నది. వీరు తమ తమ ప్రతినిధులను నెన్నుకొనిరి. అనేక చిన్న సంస్థానముల పక్షమున వాదించుటకు కొందఱు సంస్థానాధీశులు ఇంగ్లండునకు పయనమైరి. ఈ సంస్థానాధీశులలో అధికసంఖ్యాకులు చక్రవర్తి ప్రభుత్వమునకు లోబడియుండవలయునని ఇచ్ఛగించుచున్నారు. స్వదేశీయుల క్రింద నుండుట వారి ఆత్మగౌరవమునకు భంగమని తలంచుచున్నారు. బట్లరుకమిటి నివేదిక వీరిని సంతృప్తి పరచలేదు. వీరు తమ సంస్థానములలో నిరంకుశ ప్రభుత్వము బాగుగ చలాయించుటకు వీలుండవలయునని కోరుచున్నారు.

ఈ పరిస్థితులన్నియుబట్టిచూడ జరుగబోవు రౌండుటేబిల్ సమావేశమునందు బ్రిటిషు త్రిపక్ష సభ్యులును స్వదేశసంస్థానముల ప్రతినిధులును కలసి ఒక గుంపైయుండెదరని తెలియుచున్నది. బ్రిటిషువారు సైమను సంఘనివేదికకన్న ముందుకు పోరుగదా! స్వదేశసంస్థాన ప్రతినిధులు వారి అభిప్రాయములకే తలయూచెదరుకదా! ఇక జాతీయవాదుల అభిప్రాయములు అంగీకరించువారుండరాయని మాకు సంశయము కలదు. సైమను సంఘనివేదిక భారతదేశమందలి యేపక్షమువారును ఏజాతివారును, అంగీకరించనందున రౌండుటేబిల్ సభ మిషకల్పించి అందుదానినే ధృవపరచుటకు బ్రిటిష్‌వారు తలంచినట్లు ప్రస్తుత పరిస్థితులనుబట్టి దోచుచున్నది. వారి హృదయపరివర్తనము కలుగకుండుటయే దీనికి నిదర్శనము. అర్విన్ ప్రభువుగారు భారతీయులయెడ సద్భావము కలిగియున్నను వారేమియు చేయజాలరు. ప్రస్తుత మొక వారమునుండి కాంగ్రెసునాయక ప్రముఖులతో జరుగుచున్న రాయబారఫలితము ఈ వారములోనే ప్రకటింపబడగలదు. భారతదేశమునందు శాంతి నెలకొల్పబడుగాకయనియు, భారతీయుల ఆత్మగౌరవమునకు భంగము కలుగకుండ సంధి జరుగుగాకయనియు, మేము వాంఛించెదము.

పై వాక్యములు ముద్రింప బడినపిదప నేడు కాంగ్రెసు తాత్కాలిక అధ్యక్షులగు వల్లభభాయి పటేలుగారును, పండిత మదన మోహన మాలవ్యా మున్నగు వర్కింగు కమిటీ సభ్యులును, బొంబాయి నగరమున యూరేగింపు నడిపినందులకు శిక్షింప బడిరని తెలిసినది. ఇట్టి సమయములో జయకరు సప్రూ రాయబారము వలన సంధియగుననుట మిథ్య యనవచ్చును. ప్రభుత్వవారి పాలసీయందు పరివర్తనము కలుగనిది భారత దేశమునకు శాంతి సమకూరజాలదు. రౌండు టేబిలు సభలుబోలు ఎన్ని సభలు పట్టె బూటకములే. వీరి వలన యెట్టి లాభమును కలుగజాలదు. భారతీయులకు త్యాగమే శరణ్యము. సంగీతమునకు చింతకాయలు రాలునా?

ఆం. రా. కార్యనిర్వాహక సభ

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక వర్గసమావేశము కర్నూలులో ఆగస్టు ౩౧ తేదివాడు జరుగును

కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహక సభ

ఈ సమావేశము బొంబాయి నగరమున గురువారమునాడు సర్దారుపటేలుగారి యాజమాన్యమున జరిగినది. సమావేశము రహస్యముగ జరుగుచున్నది పత్రికావిలేఖరులు సభాచర్య వెలుపుమని యడుగ కార్యదర్శిగారు శాసన సభల ఎన్నికలకై నిలువరాదనియు, కాంగ్రెసువారు ప్రతినిధులు నిలిచినచో పికెటింగ్ సలుపవలయుననియు తీర్మానింపబడినదని తెలిపిరి।

మెక్డనాల్డు ప్రసంగము

పార్లమెంటునందు ఇంగ్లండు ప్రధాన మంత్రులగు మెక్డనాలుగారు రౌండుటేబిల్ సభా ప్రతినిధుల గూర్చి మాట్లాడుచు బ్రిటిషు రాజకీయ పక్షములు మూడింటినుండి సభ్యులు నెన్నుకొన బడుదురనియు, ప్రతి పక్షమునుండి నలుగురు సభ్యులుండుదురనియు, సైమను సంఘముయొక్కయు భారత కేంద్రసంఘముయొక్కయు ప్రతినిధులు చేర్చబడరనియు తెలిపిరి. మరల ౩౦ తేదిన [illegible] సైమనుగారిని సభలో చేర్చుకొనుటకు కోరిరి. [illegible] మంత్రిగారు నిరాకరించిరి

స్థానిక వార్తలు

లోకమాన్య వర్థంతి

నిన్న సాయంత్రము న్యూఇడెన్బాలో పాండురంగ శాస్త్రి జోషీ వకీలుగారి భవనమున లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకుగారి వర్థంతి సలుపబడినది. రామచంద్ర నాయకు బాకేట్గా గ్రధ్యక్షులుగ నుండిరి.

కాలిన్సుగారు

వీరు మరాట్వాడీ జిల్లాలలో టూరు చేయుటకు నిన్న రాత్రి వెడలిరి. ఆగస్టు నెల ౧౫ తేది వరకు తిరిగి వత్తురు.

మోసము

న్యూఢిల్లీ లాంకులలో నొక కంపెని ఏజంటు పనిచేయుచుండిన నిబ్లెటు (Niblett) అను నతడు బెంగుళూరులో ౧౮ వేల రూపాయిలు మోసము చేసియుండుటచే అచట అరెస్టు చేయబడెను. ఈ నగరమున కూడ నవాబు జేనులాబుద్దీన్ ఖాన్ సా॥ వద్దనుండి కొన్ని బాండ్లు వసూలు చేసెనట. మంగళవారము నాడు సికింద్రాబాదు పోలీసువారు అరెస్టుచేసి కోయంబుత్తూరుకు తీసుక వెడలిరి. ఇతని విచారణ కోయంబుత్తూరునందు జరుగును.

డా॥ సుహ్రావర్ది సా॥

వంగదేశ ముస్లిం నాయకులగు వీరు సోమవారము నాడిచటికి వచ్చియున్నారు. వీరు బేగంపేటయందు ప్రభుత్వమువారి అతిథిగా నున్నారు.

ఆరునెలల వేతనము

ఆరునెలల ప్రత్యేక సెలవు పుచ్చుకొను అధికారులకు ఉపకార వేతనముపై తొలగిపోవు నపుడు ఒకేసారి ఆరునెలల వేతన మొసగుటకు అంగీకరింపబడినది.

తుపాకులు వేయు ఆజ్ఞ

అవ్వాలు, దువ్వం తాలుకాదారులవలె తహసీల్దారులకు కూడ వారి యిలాకాలలో తుపాకులు వేయుటకు ఆజ్ఞ నొసంగుటకు మాలుశాఖవారంగీకరించిరి.

పర్సనల్ అలవన్సు

సైనిక కార్యదర్శులగు నవాబు వలీ(జంగ్ బహదురుకు పనినుండి తొలగిన నరనుండి ౧౨౦౦ ల పర్సనల్ అలవన్సు నిచ్చుటకు ప్రభువుగారాజ్ఞాపించిరి. ఈ అలవన్సు మొత్తము వారికి రెసిడెన్సి ఇలాకాలో నున్న అప్పులు తీర్చుటకు గాను ఆర్థికశాఖద్వారా సాహుకారులకు నివ్వబడును. ఇంకను సాహుకారులకు హెచ్చు మొత్తమివ్వవలసి యున్నచో ఆర్థికశాఖనుండి ఆ మొత్తము అప్పుగానిచ్చి వీరికి ప్రతినెల యిచ్చు అలవన్సునుండి సగము ఈ అప్పుక్రిందికి రాబట్టుకొనబడును.

ఫర్నిచరు

హైకోర్టునందలి ఫర్నిచరు కొరకు రు ౧౧౨౦౦ లు అంగీకరింపబడినవి.

వరంగల్లు మునిసిపు

హమీదొద్దీన్ సా॥ కు షహరేవరు నెల పూర్తి సెలవు అంగీకరింప బడినది. వారి స్థానే ఉమ్మీదవారులగు సయ్యద్ బురహానొద్దీన్ సా॥ వకీలు పనిచేయుచున్నారు.

మతశాఖ

ఈ శాఖయొక్క మదద్గారులగు సయ్యద్ మహమ్మద్ నక్వీసా॥కు ౧౩౩౯ ఫ. అంతమువరకు ఉద్యోగకాల పరిమితి హెచ్చింప బడినది.

కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్సు నాజంసా॥

వీరిపుడు మరాట్వాడీ జిల్లాలలో టూరు చేయుచున్నారు

భాషాంతరీకరణశాఖ

ఈవిషయమున మా సమకాలిక పత్రికయగు "రహబరె దక్కన్" ఇట్లు వ్రాయుచున్నది:—

౧౩౩౭ ఫ భాషాంతరీకరణ శాఖానివేదిక వలన గత ౧౨ వత్సరములలో ౩౦౨ గ్రంథములు ఉర్దూభాషలో కనువదించబడినవని తెలియుచున్నది. వీనిలో ౧౫౭ పుస్తకములు మాత్రమే పూర్తియైనవి మిగత ౧౪౫ గ్రంథములు తర్జుమా యందును, ముద్రణయందును, ఉన్నవి. ఈశాఖకు ప్రభుత్వమువారు ౧౩౨౬ ఫ నుండి ౧౩౩౭ ఫ. వరకు రు ౯,౬౬,౯౭౮ లను, రు ౨,౪౯,౭౫౧ ప్రెస్సువకును, మొత్తము రు ౧౨,౧౬,౭౨౯ లు వ్యయపరచిరి. ఇంతఖర్చు అయినను ౧౫౭ గ్రంథములు సిద్ధమైనవి కాని పాత్రములు ముద్రణమందున్నవి. ఈ లెక్క ప్రకారము లాచిన పై ౩౦౨ గ్రంథములు పూర్తియగుటకు ౩౦ లక్షల రూపాయిలు వెచ్చింపవలసి యుండును. ఈ పుస్తకములలో చాలవరకు నిరుపయోగములుగ నున్నవి.

వబ్బతి రామయ్యగారు

వ్యాకరణ శాస్త్రవ్యాఖ్యలు, వైశ్యకులజాలును వేదాంత, జ్యోతిష సర్వశాస్త్ర పారంగతులును. నగు శ్రీయుత వబ్బతి రామయ్య సిద్ధాంతులు విజయము చేసి కొన్ని దినములనుండియు సికింద్రాబాదు పాతబస్తీలు ఘాస్మండి వైశ్య పెద్దలనున్న శ్రీయుత పశ్యావాగయ్య శ్రేష్ఠిగారియింట ప్రస్తుతము స్త్రీలలో వేదాంత ప్రబోధము కలుగజేయుచున్నారు. గాన సికింద్రాబాదు వాస్తవ్యులలో శ్రీమంతులు గాని, దక్షిణ వైశ్యసంఘము వారు గాని యీయూర వైశ్యకోచేరి పత్రిక భవనమునందు కొన్ని యుపన్యాసముల భగవద్గీతయందును వేద విషయమునను యిప్పించుటకై ఒకరు సికింద్రాబాదువారికి విన్నవించుచు మాకు వ్రాసియున్నారు.

ఉపహారవిందు

నగర న్యాయవాదుల పక్షమున ఉపకార వేతనము పొందిన నవాబు అగాయార్జంగ్ బహదురకు నిన్న సాయంత్రము ౫ గంటలకు నర్సింగ్జీ కోఠియందు ఉపహారవిందొసగబడెను, మహారాజా కృష్ణప్రసాదు గారును ఇతర అధికార అనధికార ప్రముఖులును వచ్చి యుండిరి. ఉపాహారములు తినిన పిదప మౌల్వీ ఫైజొద్దీన్ వకీలు సా॥ ఆగాసా॥ గుణగణములను ప్రశంసించిరి, దానికి ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచు ఆగాసా॥ తాము మొదట ౧౨ సంవత్సరములు జిల్లా పోలీసు శాఖయందు పనిచేసితిమనియు, అనంతరము మాలు శాఖకు మార్చబడితి మనియు, తెలిపిరి వీరలయెడ కనికరము జూపెడి వారమనియు తెలుపుచు అందుకు కొన్ని నిదర్శనములను చెప్పిరి. అనంతరము మహారాజా బహదురు నవాబు సా॥ కు పూలహారమువేసిరి అంతటితో సభ ముగిసెను. వీరికి మాలుశాఖా మంత్రులు రు ౯౫౦ ఉపకార వేతనమియ్య సూచించిరట కాని నిజాం ప్రభువుగారు రు ౧౧౦౦ నిచ్చుట కొప్పుకొనిరట.

జ్ఞారపించిరట.

ఓహరాగారు

కాప్టెన్ జె. ఏ. కె. ఓహరాగారు స్టేషన్ ట్రాన్సుఫోర్టు ఆఫీసరుగ నియమింప బడిరి.

సెలవు

సికింద్రాబాదు జిల్లాపోలీసు సుపరింటెండెంటులగు ఎఫ్. జె. రెటు గారు ఎనిమిది మాసముల సెలవుపై ఇంగ్లండునకు వెడలిరి. వీరి స్థానమున వెకహాం (Weck ham) గారును. వీరి బదులుగ గిల్బర్టుగారు పని చేయుదురు. సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరులగు హఫీజుల్లాఖాన్ సా॥ ధృవపరచబడిరి.

గ్రేడు

న్యాయ పోలీసు శాఖల మంత్రిగారు మూడవతరగతి గ్రేడులలో దిగువ మార్పులు గావించుటకై వ్రాసిరి. కార్యదర్శులు రు ౪౦ నుండి ౭౦ వరకు బదులు రు ౫౦ నుండి ౧౦౦ వరకు అధ్యక్షులు రు ౩౦ నుండి ౭౦ వరకు బదులు రు ౪౦ నుండి ౭౦ వరకు

నర్సింగరావుగారు

రయ్యత్ పత్రికా సంపాదకులుగ నుండిన ఎం నర్సింగరావుగారు కాలుగు రోజులక్రింద క్షయవ్యాధిచే పీడింపబడుచున్నందున మదనపల్లికి పోయిరి.,

గ్రేడు నిర్ధారణ,

ప్రధాన మంత్రిగారి యాజ్ఞచే వైద్య కళాశాల డెమానిస్ట్రేటర్లకు, అసిస్టెంటు సర్జనుల వేతనము నొసగుటకును, రు ౨౫ అలౌన్సు ఇచ్చుటకును, మదద్గారు ప్రొఫెసర్లకు రు ౩౫౦ నుండి ౭౦౦ లు వేతనము నొసగుటకును మంజూరియైనది

తుంగభద్ర నీటి తగాదా

తుంగభద్ర నీటి విషయమై చాలా కాలమునుండి మదరాసు ప్రభుత్వమునకును, నైజాం ప్రభుత్వమునకును తగాదా జరుగుచుండెను. అందుచే డాక్టరు మాసంగారు ఈ విషయమైన "తుంగభద్రా నది పరిసర ప్రాంతము నల్లభూమి యనియును ఇందులో ప్రత్తి పండునదనియు, తుంగభద్రానది నీటిచే నీటి భూములు లాభము పొందజాలవనియు అభిప్రాయ మొసగిరి.

ప్రభుత్వసభ గత సమావేశమునందు ఈ విషయమున చర్చ జరిగెను. కామిరాబు, అప్పాషి, చీఫు ఇంజనీరులను కార్యదర్శులను అగు నవాబు అలీ నవాజ్జంగు బహదురు సర్కారువారు తుంగభద్రానది నీటిని తీసికొనవలయునని ధృవపరచుచు నొకగంట కాలము వరకును గంభీరోపన్యాస మొనర్చిరి. అందు తుంగభద్రానదినీటినితీసికొనుటను గూర్చి నడుపుచు రాయచూరునందలి దోఆబు ప్రదేశమునందు ఈ నీటిచే చాలవరకు లాభము పొందవచ్చు ననియు కొంత వరకు యీ నీటిచే పైరుచేయుటకు లాభము కలుగకున్నను, విద్యుచ్ఛక్తి నుత్పత్తి జేసి దాని వలన దేశమునకు అపార లాభము కలుగజేయవచ్చు ననియు, నుడివిరి ఇందుపై ప్రభుత్వ సభవారు దిగువ సభ్యులు గల యొక కమిషన్ నేర్పాటు చేసిరి. అలీ నవాజుజంగు, ఆర్థికశాఖా కార్యదర్శులగు మఖదుమ యార్జంగు, భూమ్యాదాయ శాఖా కార్యదర్శులగు మిస్టరు టాస్కరు, వ్యవసాయ, వాణిజ్యశాఖల అధ్యక్షులగు మిస్టరు బి. ఎ. కాలిన్సు గార్లను నియమించి. వారలకు ఈ విషయమున తగు ఆలోచన సలిపి, ఒక వారము లోపల నివేదిక ప్రభుత్వ సభయందు సమర్పించుటకు ఆజ్ఞ ప్రసాదించిరి. ఈ విషయమునవే నిన్న కామిరాబు అప్పాషి కార్యదర్శి కార్యాలయమున మొదటి సమావేశము జరిగెను.

మానవ ధర్మములు

బుధవారము నాడు నిజాం కాలేజునందు తమిళ భాషాధ్యాపకులగు ఎ.వి. నారాయణస్వామి అయ్యరుగారు ఎం. ఏ. మానవధర్మముల గూర్చి యుపన్యసించిరి. వీరు మనుజుడు పరమేశ్వరునియందు లీనమగుటయే యుద్దేశమనియు, మనుష్యునికిని జంతువులకును మూడు విధముల భేదమున్నదనియు, ఒకటి విచారణ శక్తియు, రెండవది వాదనా శక్తి, ఇచ్ఛాశక్తి, అనియు నుడివిరి,

ప్రెస్ ఫోటో సర్వీసు

డి. జగన్నాధరావుగారు ప్రెస్ ఫోటో సర్వీసును స్థాపించి యున్నారు. వీరు భారత దేశమునందలి పత్రికలకు హైదరాబాదు ఫోటోలను పంపుదురు.

అధికారము

వ్యవసాయశాఖ యుద్యోగులలో రు ౨౫౦ నుండి రు ౪౦౦ గ్రేడు గల వారికి సెలవులను ప్రసాదించుటకును, తాత్కాలిక నియామకముల గూర్చియు, ప్రధానమంత్రిగారికధికార మొసగుచు ప్రభువుగారనుజ్ఞ ప్రసాదించిరి,

ఫర్నిచర్

ఉస్మానియా కళాశాల ఉపాధ్యక్షుల కార్యాలయమునకు ఫర్నిచరు కొనుటకు గాను, రు ౧౬౭౫ లు మంజూరి ఒసగబడెను.

సైటర్ సత్యాగ్రహులు

సైటను నుండి హైదరాబాదుకు వచ్చిన సత్యాగ్రహులు తిరిగి తమ స్వస్థానమునకు వెడలిరని తెలియుచున్నది.

వర్కింగు కమిటి సభ్యుల అరెస్టు

కాంగ్రెసు వలంటీరులను లారీలతో కొట్టుట

బొంబాయి నగరమున తిలకు వర్ధంతి సందర్భమున ఆగష్టు నెల ౧ తేది యూరేగింపు జరిగెను. పోలీసువారు విక్టోరియా టర్మినసువద్ద నాపిరి సత్యాగ్రహము సలుపుటవలన మాలవ్యా, పటేలు మున్నగు వర్కింగ్ కమిటీ సభ్యులు అరెస్టు చేయబడిరి. ౧౦౦ మంది వలంటీరులకు గాయములు తగిలినవి

బొంబాయి పురవాసులు శుక్రవారమునాడు తిలకు వర్ధంతి యగుటచే యూరేగింపు తీయదలచిరి. బొంబాయి పోలీసు కమిష్నరు యూరేగింపు నిషేధించెను. అయినను కాంగ్రెసువారు సరకుగొనక యూరేగింపు బయలుదేర దీసిరి. పోలీసువారు యూరేగింపును బోరీ బందరువద్ద నాపిరి. సాయంత్రము అయిదున్నర గంటలవరకు ఇచట ౧౦ వేల మంది గుమిగూడిరి. విక్టోరియా టర్మినస్ సమీపమున పోలీసువారు అధిక సంఖ్యాకులు నిలబడి యూరేగింపును ముందుకు నడువకుండ నాపిరి. పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు నాయకత్వము వహించియుండిరి. ఆ గంటల వరకు కాంగ్రెసువర్కింగు కమిటీ సభ్యులందరును వచ్చిచేరిరి. అంత వలంటీరులును నాయకులును కూర్చుండి పోయిరి. పోలీసు కమిష్నరులగు హేయిలీగారు నాయకత్వము వహించియుండిరి. ఇంతియకాక ౨౦ మంది గుఱ్ఱపు స్వారులుకూడ నుండిరి.

మాలవ్యా సంవాదము

పోలీసు సూపరింటెండెంటులగు గాడ్విక్ గారికి పండిత మాలవ్యా గారికిని సంవాదము జరిగినది. ప్రజలకు దారిపై హక్కుగలదనియు, పోలీసువారు రవ్వాయము చేయుచున్నారనియు. దౌర్జన్యము జూపుచున్నారనియు, మాలవ్యాగారు నుడివిరి. ఊరేగింపు చట్టవిరుద్ధమగుచో పోలీసువారు అరెస్టుచేయవచ్చునని వాక్రుచ్చిరి. అనంతరము పోలీసు అధికారికిని మాలవ్యాగారికిని ఈ క్రింది సంభాషణ జరిగెను:—

గాడ్విక్:—మీరెంతవరకిచట నిలిచి యుందెదరు?

మాలవ్యా:—జీవితాంతమువరకిచట నిలిచియుందెదను. కాని మీరట్లు చేయజాలరు. మీకు ఇంగ్లండునకు పోవలసివచ్చును.

గాడ్విక్:—నేను ౨౦ సంవత్సరముల వయస్సున ఇంగ్లండునకు పోయెదను,

మాలవ్యా:—ముందు శ్రేయస్కరముగ పోవుటకన్న ఇపుడు మిత్రుడుగ వెడలుట మేలు.

గాడ్విక్:—స్త్రీలను యూరేగింపునుండి విడదీయుటకు పిలిపించెను.

మాలవ్యా:—పిలిపించినను మీకసహాయమునకే కలదు.

గాడ్విక్:—నేను ప్రభుత్వాజ్ఞల ప్రకారము చేయుచున్నాను.

మాలవ్యా:—ఆయాజ్ఞ తప్పైనది. దానిని ధిక్కరించుట న్యాయ్యమై యున్నది.

అనంతరము కాంగ్రెసు అధ్యక్షులగు పటేలుగారును మరికొందరును వర్కింగ్ కమిటి సభ్యులును వచ్చిచేరిరి. [illegible]

నాయకుల అరెస్టు

తెల్లవారి అనగా శనివారమునాడుదయము ౭ గంటలకు హోంమెంబరులగు హాట్సన్ గారు పూనానుండి వచ్చిచేరిరి. వీరును పోలీసు కమిష్నరుగారును, ఇతర అధికారులును ఆలోచించిరి. అంత హేయిలీగారు వచ్చి పటేలుగారికి ఊరేగింపు మానుకొనుటకును లేనిచో నాయకులు అరెస్టు చేయబడుదురనియు, తెలిపిరి. పటేలుగారు ఇతర నాయకులతో ఆలోచించి అరెస్టు అగుటయే యుక్తమని నిశ్చయించుకొనిరి. నాయకులు తమ మిత్రులతో సెలవుగైకొని మాలవ్యాగారు [illegible] పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు

వీరు నేడు బొంబాయి నగరమున యూరేగింపు నడిపించుటకు అరెస్టు చేయబడిరి.

ని మాలవ్యాగారు [illegible] వల్లభభాయి పటేలుగారును ఇతర వర్కింగ్ కమిటి సభ్యులును పోలీసువారివద్దకు వచ్చిచేరిరి. వీరిని పోలీసువారు అరెస్టుచేసిరి. బొంబాయి కాంగ్రెసు కార్యదర్శులు [illegible] అరెస్టు చేయబడిరి.

పోలీసు దౌర్జన్యము

[illegible]

సప్రూ జయకరు రాయబారము

శాంతిస్థాపనమునకు అన్ని దేశములనుండి మహాత్మాజీకి తంతివార్తలు వచ్చుచున్నవి

ఎం అర్ జయకరుగారు జూలై నెల ౨౦ వ తేది అలహాబాదునుండి బొంబాయి చేరిరి. అదే రోజు సాయంత్రము వారు పూనాకు వెడలిరి ౨౧ వ తేదిన వారు ఎరవాడ చెరసాలకు వెడలి మహాత్మాజీని దర్శించి నెహ్రూగార్లిచ్చిన లేఖను అందజేసిరి. వారు రెండవ రోజుకూడ గాంధీగారిని దర్శించిరి. కాని వారేమి సూచించినది ప్రకటింపబడలేదు. జయకరుగారు మహాత్ముని రాజప్రతినిధి వద్దకు లేఖను గొంపోయెదరని తెలియుచున్నది

సప్రూగారు నెహ్రూలను గాంధీగారితో కలిసిమాట్లాడునట్లు అంగీకరించవలయునని వైస్రాయిగారికి సూచించిరట దీనికివారు సమ్మతించిన నెహ్రూగారు ఎరవాడ చెరసాలకు వచ్చెదరు

రాయబారమునకు కారకులెవరు?

శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు లండను నగరమున రాజప్రతినిధి యుపన్యాసము చదివి గాంధి మహాత్మునితో ఆలోచించవలయునని సూచించిరట. వారు మొదట ఎరవాడ చెరసాల యందున్న గాంధీగారికి దీర్ఘమగు తంతి నంపిరట. దానిని మహాత్మాజీ ఒకదినముపూర్తి ఆలోచించి తాము భగవత్ప్రేరణకొరకు నిరీక్షించుచున్నామని సంగ్రహముగ జవాబు పంపిరట. ఇదిగాక శాస్త్రీగారు సర్వెంట్సు ఆఫ్ ఇండియా సొసైటీకిని తంతివార్త నంపిరి ఆసంఘమువారు మితవాద నాయకులగు సప్రూ జయకరు గార్లకు తెలిపిరట. దానిపై వారు రాయబారమునకు పూనుకొనిరని తెలియుచున్నది.

శాంతిస్థాపనమున కై తీర్మానములు

మహాత్మాజీకి పెక్కు దేశములనుండి శాంతి స్థాపన గూర్చి లేఖలును, తంతివార్తలును వచ్చుచున్నవి. మహాత్మాజీ సప్రూ జయకరు గార్లతో గంటలు ముచ్చటించుటచే వారు సంధికనుకూలురుగ నున్నట్లు గ్రహింపబడు చున్నది

పండిత జవహరిలాలుగారు

అయినను కాంగ్రెసు అధ్యక్షులును, సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య వాదులును అగు పండిత జవహరిలాలుగారు ఈ సంధికి నొప్పుకొనెదరా యని పలువురు సందేహించుచున్నారు. వలయన ఈ సంధిలో డొమినియన్ స్టేటసుకై సూచింపబడవచ్చును. మహాత్మాజీ లాహోరు నందంగీకరించకమున్నే వీరు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యము చెన్నపురి కాంగ్రెసునందు ప్రకటించియుండిరి. అయినను వారు తమ స్వంత అభిప్రాయములను దేశీయులంగీకరించునట్లు ప్రోద్బలము చేయరనియు, మహాత్ముని అభిప్రాయమున కనుకూలురుగ నుందురనియు, కొందరనుచున్నారు. ఏది యెట్లున్నను ఈ మాసములో సంధికుదురునని ఆశించుచున్నారు.

ప్రజల యుత్సాహము

పోలీసువారు తొలగిపోగానే చాటునే కొందరు సనిమగూడి హార్నిబీ రోడుగుండా యూరేగింపు దీసిరి. కొన్ని వీధులగుండా తిరిగి, కాంగ్రెసు భవనమునకు వచ్చిరి. వీరి వెంట అంబులెన్సు వారుకూడ కొందరుండిరి. అనంతరము కొన్ని గంటలు కొందరు జాతీయ వాక్యము లుచ్చరించుచు బజారుల వెంట తిరిగిరి.

గాయములు పొందినవారు

పోలీసువారి లారీ దెబ్బలవలన ౧౦౦ మందికి గాయములు తగిలినట్లు తెలియుచున్నది. పోలీసువారు అరెస్టు చేసిన నాయకులను చట్టవిరుద్ధమగు జనసమూహమునకు నాయకత్వము వహించినను నేరముపై విచారించెదరని తెలియుచున్నది

భారతదేశ ఆర్థికస్థితి

కె. టి. షాగారి యుపన్యాసము

కె. టి. షాగారు పూర్వము బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయమును చేరియుండిరి. వారు భారతదేశ ఆర్థికస్థితిని గూర్చి బొంబాయి నగరమున నుపన్యసించుచు దిగువ విషయములను దెలిపిరి:

భారతదేశమున ఆర్థికస్థితి రాజకీయములతో సంశ్లిష్టమైయున్నది. రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము లభింపనిది ఆర్థికస్వాతంత్ర్యము కలుగజాలదు. విదేశ పరిపాలనమ్ముక్రింద భారతదేశ పరిశ్రమలు అభివృద్ధి గాంచజాలవు. భారతదేశ పరిశ్రమలు వృద్ధిజెందిన యెడల బ్రిటిషువారికి నష్టము కలుగుచుండును. భారతదేశమున మొదట వెండినాణెము చెలామణి యందుండెను. భారతీయులు రూపాయి అనగ ఒక తులమని నిర్ణయించుకొనిరి. ప్రభుత్వమువారు కొంతధనము ఇంగ్లండులో నుంచవలసి వచ్చెను. వారు దీనిని స్వర్ణనాణెములయందుంచిరి. ప్రతి సంవత్సరము ఇంగ్లండునందు ... బంగారు నాణెములకై ప్రభుత్వమువారు వెండినాణెముల ధర హెచ్చింపవలసివచ్చెను. అందువలన పదిఅణాల వెలకల వెండికి రూపాయి అగుచుండెను. ప్రభుత్వమువారు భారతదేశమున నేదోయొక కారణముచే స్వర్ణనాణెముల చెలామణి నాపియుంచినారు. గత యుద్ధము వలన బ్రిటిషు దిగుమతులలో తగ్గుదల కలిగెను. ఇది బ్రిటిషువారికి నష్టము. వెంటనే ఒక కమిటీ నవరసుధర రు ౧౦ నిర్ణయించుటకై నియమింపబడెను. దీనిచే ౫౦ కోట్ల రూపాయిలు హిందూస్థానమునకు నష్టము వచ్చినది. ఇందుచే భారతపోషణము కొల్లగొట్టబడుటచే స్వదేశీయులకు దేశీయ పరిశ్రమలకై వినియోగించుటకు మూలధనము లేకుండ నయ్యెను. ఇదియొక ఏడు మాసములలోనె మేసుమా! భారతదేశ ఆర్థిక సమస్యలు రాజకీయస్వాతంత్ర్యము కలుగునంత వరకు విడదీయరావు. మన దేశమునకు ప్రతి సంవత్సరము ౨౫౦ కోట్ల విలువగల వస్తువులు దిగుమతి చేయబడుచున్నవి. ఇందులో చాలభాగము వైత్యోపచారము లే. వీనిని మన ప్రభుత్వమువారు చౌకగ లభించు ఇతరదేశములకు ఆర్డరులు పంపరు. ఎట్టి చార్జివేసినను ఇంగ్లండునకే ఆర్డరులు పంపెదరు. భారతదేశమున కవసరమగు లోహము లెక్కలో పదియవ భాగమైనను ఇచట ఉత్పత్తి కాదు. యుద్ధసమయమున ౧౫౦ వేల పౌనులకొక ఇంజను అమ్మబడెను. భారతీయులిచట చేయుటకు ప్రయత్నింపగ ఆర్డరులు విదేశముల కిచ్చుటచే వీరికి ఎంతయో నష్టము వాటిల్లెను. కనుక భారతదేశ మభివృద్ధి జెందవలయునన్న మొదట రాజకీయస్వాతంత్ర్యము బడవలయును.

బొంబాయి నగరరక్షక శాఖా నివేదిక

౧౯౨౮—౨౯ సంవత్సరము

ఈ కాలములో బొంబాయి నగరమున అన్ని మిల్లులయందును, కర్మాగారములయందును హరతాళము వ్యాపించి యుండెను. ఫిబ్రవరి, మే నెలలో జరిగిన పోట్లాటల వలన చాల నష్టము కలిగినది. సైనిక సహాయము గైకొనబడినది. పోట్లాటల సమయమున పోలీసు తమకర్తవ్యములను బాగుగ నిర్వహించిరి. నివేదికా కాలమున ౧౩౬౮౩౯ కేసులు రిపోర్టు చేయబడినవి. గత వత్సరముకన్న నీసంవత్సరము వీనిసంఖ్య తగినదని చెపవచ్చును. ఈ కాలమున విచారింపదగిన కేసులసంఖ్య ౮౬౧౬౯ ఈ సంవత్సరమున ౮౮ వేల మంది అరెస్టు చేయబడిరి. దొంగలింపబడిన ధనము రు ౯౬౨౦౩౮లు. ౪౯౭౨ మోటారు బండ్లను ౨౩౮౪ సైకిళ్లను ౧౦౨ పెద్ద మోటారు బండ్లను రిజిస్టరు చేయబడినవి. బొంబాయినగరమున మొత్తము ౧౨౨౦౦ మోటారు బండ్లు కలవు. ౩౦౮౪ మోటారు ప్రమాదములు సంభవించినవి. అనగా గతవత్సరము కన్న ౪౯౫ హెచ్చినవి. దీనిచే ౬౯ గురు చనిపోయిరి. ఈ కాలమున ౮౮ గురు చంపబడిరి. ౨౫౧౨ గురికి గాయములు తగిలినవి. మొత్తము పోలీసు సంఖ్య ౪౬౯౧ బొంబాయి జనాభా ౧౧౭౫౯౧౮ జనాభాసంఖ్యను బట్టిచూడ ౧౩౬౮ గురికి ఒక నేరము జరుగు చున్నట్లు తేటపడుచున్నది.

అధిక ప్రసంగాలు

,,ఏమిటయా, మళ్లీ ఈ విధమైన ప్రసంగాలు లేవనెత్తినావు?'' అని ఒకరు నన్నడిగినారు. ,,ఏందుకయా'' అని నే నంటిని. ప్రసంగాలని పేరుపెట్టి అందరిని నిర్భయముగ పరిహసింస్తావు అని అన్నాడాయన. లేదయా ఇప్పుడందరు పరిహాసాస్పదులైయున్నారయా? మొన్న సత్యాగ్రహముకూడ జైల్లో యేమి జరిగింది చెప్పుమంటే గాంధీగారివద్దికి వైస్రాయి బెన్నుగార్లు వచ్చినారు. పాపం మెక్డొనాల్డుగారు విరామం చేసి పోవుటచేత త్రోవలో నిలిచిపోయినారు అని యేమోమోపరిహాసంగా చెప్పినారయా కనుక అట్టివారే దీనికి ప్రాముఖ్య మొసగుచుండ నేపద్ధతి అవలంబించకూడదా అని నేనంటిని.

*   *   *   *

ఇదిగాక ఈ కాలములో ముఖ్యముగ గవర్నమెంటువారి తీక్ష్ణమైన ఆర్డినెన్సులు అమలునందున్న కాలములో పత్రికలకు పరిహాస ప్రసంగాలే ముఖ్యాధారములు ఇవియే అందరిని ఆకర్షించును. ఆనందము కోరువారికి హాస్యమును మంచిచెడ్డలు కోరువారికి విమర్శనమును ఇందుగల్గుటను కనుకనే పత్రికలయందీ శీర్షికకు ప్రాముఖ్యము కలుగుచున్నది.

*   *   *   *

నా అధిక ప్రసంగాలకు పెద్దపెద్ద ఉపోద్ఘాతాలు అవసరంలేదు. ఇక దేశంలో జరుగుచున్న విషయాలగూర్చి ఆలోచింస్తాము. వ్యాఘులంటే వేగముగ హైమతీయువారికి మన మహపట్టణంలో కలరా ప్రారంభమైన వార్త దెలిసి భయముచే వాంతిభేది మొదలైనదట మన నగరవాసులు మొన్న నేసత్తాయించిన అమ్మవారుకు యాటలు బలియిచ్చిరి మళ్లీ కలరాదేవతప్పి పాపంవారు యేమిచేయాలే ఇదిగాక అప్పుడే ఎండ వేడిమి తగ్గనేలేదు: ప్లేగుదేవత ఖబర్దార్ నేను వస్తానని పోయివానని సంతోషింస్తూవున్నారాని అని అంటూవున్నది. దీనికి మాత్రం కోళ్ల గొర్లబలి అగత్యంలేదు. సందులలో గొందులలో వుండే ఎలుకపిల్లలను పట్టితెచ్చి ఆదేవతకు బలియివ్వండని సఫాయివారు చెప్పుచున్నారు. కాని ప్రజలకిది చేతకాకుండా వున్నది. ఎవరిఖర్మం వారికే.

*   *   *   *

సత్యాగ్రహముకరు రాయబార ఫలితంగూర్చి ప్రపంచమంతా ఆతురతతో వున్నది ఒక రాజకీయవాయువక్తి దీనిగూర్చి నేనడుగ వారు,బు,...బు...బు...బు బ్బుబుద్దగాళపండు అను సామెతజప్తికి తెచ్చినారు దీనిఅర్థమేమిటంటె నాకు దెలిసినంతమట్టుకు మంచి ఫలితం లేదన్నమాట ఎందుకంటె ప్రభుత్వవారి హృదయంలో పరివర్తనం కలుగలేదు మీదికి రాజప్రతినిధిగారు ——ఆర్డినెన్సుప్రభువు—— ఎన్ని తియ్యనిమాటలు చెప్పితేనేమి జయకరు సప్రూమిత వాదవాయువులను గాంధీ నెహ్రూలను దర్శించి మాట్లాడుటకు అజ్ఞనిచ్చితేనేమి పోలీసువారికిమాత్రం యిచ్చిన హుకుంలో యేలాటిమార్పు చేయలేదు ఎట్లాచేస్తారండి? మీరుకూడ బాగానే చెప్పుతారు ప్రజలు రాజద్రోహంవిడిచితె అన్నివక్కబడుతాయి ఇదిగాక వేరొక వైపువర్తక శిఖామణులు దీనివలనవ్యాపారం పడిపోతూవున్నదని మొత్తుకుంటువున్నారు అన్నిటికికారణం సత్యాగ్రహం అని ఆర్థికమంత్రి చాటుచున్నాడు కొండాపురి ఎవరైన ప్రపంచములో తినతెప్పబైటపెట్టుకుంటారా?

*   *   *   *

బ్రిటిషువారికీ సంవత్సరం శనిమహాదశ కలదని జ్యోతిష్కులు వ్రాసినారు. ఎందుకంటే వారిదేశపు వస్త్రములు కొనవద్దని ప్రజలు, వాని వర్తకము చేయమని వ్యాపారులు ,మాకు మీమందులు అవసరంలేవయా! అని డాక్టరులు ధ్వజమెత్తినారు. ఇది మాటలతో నెకాక క్రియలకూడ జరుగుచున్నది. అందుచేత ఇంగ్లండువరకు వర్తక సంఘాధ్యక్షులు, అధికారులు వ్యాపారం పడిపోకుండ యేమిచేయాలనని నెత్తికి చేతులు పెట్టుకొనుచున్నారు. వారికే ఉపాయం తట్టుటలేదు, ఒక అరగజం విదేశగుడ్డ అమ్మకము పోదని ఢిల్లీ వర్తకులు మొత్తుకున్నారు వారికి బ్రాహ్మణ వారిగుండెలు గభాలుమన్నవట, బ్రిటిషు వారికి సూర్యుడస్తమించని సామ్రాజ్యమున్నను, వారి వస్తువులమ్ముడుపోవు. మార్కెట్లులేని కొంత కలుగుచున్నది.

పశుబలమును: పాశుపతము

ఎ. సీతారాం రావుగారు

ఆత్మజ్ఞానముగల మనుజులు జీవనువిత్యమను విషయమును మెరింగియేయుందురు. ఆత్మగౌరవమును కాపాడుకొనుటయే నిజముగు ప్రపంచ యాత్రయని తలంచుదురు. అట్టిగౌరవము భంగపరచు విషయములు ప్రపంచమందెట్టుల పుట్టినను, యెవరు కలుగజేసినను సహించుట దుర్లభముగా యుండును. ఆత్మజ్ఞానములేని ప్రభువు మరియు దాని ప్రభుత్వము జ్ఞానోత్తములెల్లరిని అజ్ఞానవ్యక్తులని తలంతురు. అట్టి ప్రభువునకు హితము చెవికెక్కునా! ఎక్కదు. తము నడవడికయే సహార్థమని తలంతురు. జ్ఞానసంపన్నుల సద్భావమును వారలొనర్చు లోక కల్యాణ కార్యములను క్రూర కృత్యములుగా గాన్పింపుచు, దాని నణచుటకు పశుబలము నుపయోగించ నెంచెదరు, అట్టి పశుబలము ఎప్పటికైన దుర్బలమేయని గుర్తెరిగిన ఆత్మజ్ఞానులు తౌటాకుల చప్పుళ్లకు కుందేళ్లు భయపడునా అను సామితగా భయపడుదురా! భయపడరనియు, „జాతస్య మరణం ధృవం యని" దీకొందురనియు తెలిసినసంగతియే: జ్ఞానులు పరమునకైయే ఇహమున తమవిధికర్మనాచరింతురు, అట్టి వారికి మృత్యువన్న నిర్భయమేకదా! విధికర్మ నిరాటంకముగ అచరించునపుడు అభ్యంతరములు వాటిల్లినప్పుడెల్ల ఆత్మగౌరవమునకు హాని సంభవించును. అత్మజ్ఞానముగల మనుజులు సహింపక యాతురపడుదురు. లేనిచో యట్టివారికికూడ పరముపై ప్రీతి తప్పుటయేగాక రానురాను నశించును. ద్విపాద పశువైన పశుకర్మనే ప్రేమించ దొడగుదురు. అచరణలోనికికూడ దెత్తురు. అట్టిజ్ఞానమును గోల్పోయినవారికి మృత్యువన్న ఎప్పటికి భయమేకదా! జైలన్న జంకు. పశుబలమే పారమార్థికమని సాధింతురు, జీవన్మృతులై కాలము గడుపుచుందురు.

అత్మజ్ఞానము లేనిప్రభువు ప్రభుత్వము తమ స్వార్థమునకే „లా" యని నామమిడుదురు. అందులకు లోబడినగౌరవహీనులందరు అదే „లా"ననుసరించి జన్మయాత్ర గడుపవలసియుండునుకదా?

అత్మజ్ఞానము గలిగి త్యాగులై పారమార్థిక ప్రతింబు బూనినవారుకూడ స్వార్థమునే [లా] న్యాయ మనవలయునట. దాని ననుసరించి నడువవలయునట. స్వార్థముచే కలుగు కష్టనష్టము లు లెక్కింపగూడదట. ఇతరులకు బోధింపగూడదట. ఇట్టి విచిత్ర ప్రభుత్వమందు జీవించియుండుటకంటె మరణము మేలని ఆత్మగౌరవమును కాపాడుకొన దలచిన స్వార్థత్యాగులు ప్రపంచమందెన్ని యిక్కట్టు లొచ్చినను సహించెదరు. ఈత్యాగమే పశబలమును ప్రయోగించు ప్రభుత్వమును దీకొను శక్తి సామర్థ్యము లిచ్చును. ఈ శక్తి తనంతటతానే యెల్లెడల వ్యాపించి స్వార్థపరాయణులను కూడ త్యాగులనజేయును. ఆత్మజ్ఞాన సంపన్నుల గౌరవమును అభిమానమును కాపాడుకోగల శక్తి నుద్భవింపజేయును. అప్పుడు మరణమన విర్లక్ష్యము గర్వము అహింసా తత్వమునందు నిండునమ్మకము కలుగును, దీనిచే పశుబలము పలాయనమ్మాత్రము జెప్పుకొనును గనుక భారత సోదర సోదరీమణులార తమతమ యాత్మజ్ఞానముచే గౌరవము నిలుపుకొనుటకై ప్రస్తుత మన హిందూ దేశీయుల ధర్మ యుద్ధంబునందు పాల్గొని పశుబలమును జ్ఞానబలముచే దీకొని మన దేశమునుండి పారదోల సమకట్టుడు. నడుంకట్టుడు.

కాంగ్రెసు మిల్లుబట్టలకు ప్రతికూలమా!

పటేలుగారు బహిష్కారోద్యమమును వివరించుట

సర్ పురుషోత్తమ దాసు ఠాకుర్దాసుగారు కాంగ్రెసు తాత్కాలికాధ్యక్షులగు వల్లభ భాయి పటేలు గారికి వస్త్రవ్యాపార పరిస్థితుల గూర్చియు, బొంబాయి వర్తకుల నిశ్చయము గూర్చియు, వివరించుచు కాంగ్రెసు మిల్లు బట్టలకు కూడ ప్రతికూలముగ నున్నదా అని లేఖవ్రాసిరి, దానికి పటేలుగారు దిగువ జవాబు నిచ్చిరి:—

నేను బొంబాయి వస్త్ర మార్కెటు పూర్తిగ మూసివేయుటకు నెంతమాత్రము అనుకూలుడగాను. ఇవి రాజకీయోద్యమమున కనవసరమని నాయభిప్రాయము, కాంగ్రెసు విదేశ వస్త్రముల దిగుమతియు, దాని విక్రయమును, నాప యుద్దేశించినది, నాకు దెలిసినంత మట్టుకుబొంబాయి రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుకూడ మిల్లు బట్టల నమ్ముటకు వ్యతిరేకముగ లేదు, కాంగ్రెసు బొంబాయి వస్త్రవ్యాపారము నాపదలచినట్లు ప్రజలలో అభిప్రాయ మెట్లు కలిగినదో తెలియదు, ఈ అభిప్రాయమును తొలిగించ వలయును.

మీకు సౌఖ్యము కావలెనా?

ఈ ప్రపంచములో ప్రతి మానవుడును సంతోషముగ నుండవలెనని కోరు కొను చుండును నిజముగా సౌఖ్యమును పొందవలెనంటే మనము ఆరోగ్యముగా నుండవలెను. అట్టి ఆరోగ్యమునకై

ఆతంక నిగ్రహ మాత్రలు

వాడుడు. వేనవేలు ప్రజలుకూడ సౌఖ్యము ననుభవించు చున్నారు. ఒక సారి వాడిమాచినగాని మీకు బోధ పడదు. ౩౨ మాత్రలుగల డబ్బీ ౧ కి ౧-౦-౦ వివరములకు ఉచితముగా పంప బడు మా పుస్తకమును చూడుడు

దొరకు చోటు:—

ఆతంక నిగ్రహ ఫార్మసీ

౨౩ బ్రాడ్వే మద్రాసు.

ఏజంటు:—N. పద్మనాభం.

[illegible]

ఆంధ్ర బుక్కు డిపో

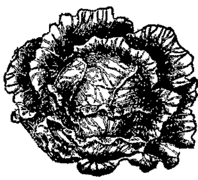
గృహలక్ష్మీ సచిత్ర మాసపత్రిక సం॥ చం॥	4-12-0
సుజాత అర్ధవారపత్రిక సం॥ చందా	6-15-0
ఆంధ్ర వారపత్రిక సం॥ చందా	4-12-0
పశువైద్య వస్తుగుణదీపిక.	2-8-0
హిందూలా, ధర్మశాస్త్రము.	7-8-0
విశ్వానుసంధానము టీకాతాత్పర్యము.	5-0-0
కులశేఖరంబాలభారతీసమాజ సావిత్రి	1-0-0
ఆత్మకథ మహాత్మా గాంధీగారి జీవితము	1-0-0
ఆంధ్ర భగవద్గీత, శ్రీ సోమనాథరావుగారి కృతము	1-3-0

సమస్త గ్రంథములును దొరకును. పుస్తకములను వి. పి గా పంపగోరువారు పావు మైకము ముందుగ మనియార్డరు ద్వార పంపవలెను పుస్తకములకు వ్రాయువారు జవాబు కార్డు పంపవలయును.

నా. గౌరీశంకరవర్మ అండు కో

5-86 రసిడెన్సి, పెద్దగడియారం శాశస్థ దగ్గర

హైదరాబాదు (దక్కన్)

క్రొత్త విత్తనములు

పలు విధములైన కూరగాయల పుష్ప విత్తనము లమ్మెదు . మరియు తోటల గురించిసలహా నిచ్చెదము. ధరల పట్టిక ఉచితముగా పంపబడును

[illegible] ఆర్. సిద్ధరామయ్య ఎఫ్. ఆర్. ఎచ్. ఎస్. (లండన్)

[illegible]ట వ్యవసాయ నిపుణుడు. ది. హాయినిరు హార్టికల్చరల్, [illegible]ట్యూట్ ౧౫ రసిడెన్సి పెద్దబొలీసు స్టేషన్ వద్ద

హైదరాబాదు దక్కన్

కావలెను

తెనుగు చక్కగా కంపోజు చేయగల కంపోజిటర్లు కావలయును. వెంటనే వివరములకై [illegible] [illegible]ది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

గోలకొండ ముద్రాక్షరశాల

త్రూపు బజారు,

హైదరాబాదు దక్కన్.

WANTED,

Candidates desiring to serve in Govern-[illegible]nt, Railway and Canal Departments, Full [illegible]rticulars on two annas stamp.

Apply to:—

[illegible]perial Telegraph College, Nai-Sarak,

Delhi

సెంట్రల్ బాంకు ఆఫ్ ఇండియా (లిమిటెడు)

హెడ్ ఆఫీసు:—బొంబాయి ఇండియా యందలి ప్రతి ముఖ్యపట్టణములలో శాఖలుగలవు.

స్థానిక శాఖలు:—హైద్రాబాద, సికింద్రాబాద

కర్రెంటు డిపాజిట్స్:—లెక్కలు కల్దారు, రూపాయలలోను హాలీరొక్కముల యందును వ్రాయబడి యున్నవి. చెల్లుబడి మరియు మిత్తయి ఇవ్వబడును. ఎవరైనను రెండు నాణెములయందును లెక్కలుంచు కొనవచ్చును. సేవింగు బ్యాంకు డిపాజిట్స్:—

లెక్కలు కల్దారు, రూపాయలయందును హాలి రొక్కముల యందునుఉండును. వడ్డీ నూటికి సంవత్సరమునకు ౩½ రూప్యములివ్వబడును. చెల్లుబడి మొత్తమునకు సం॥నకు నూటికి 4 రూ. వడ్డీ ఎవరైనా రెండు నాణెముల యందును లెక్కలుంచుకొనవచ్చును.

ఫిక్సెడ్ పాస్టు డిపాజిట్స్:—

నిలువ బెట్టబోవు మొత్తములు ఎల్లప్పటికైనను లేక కొంతకాలము నకైనను నుంచుకొనవలసినచో ను ఉంచుకొనబడును. ఇవి రెండు విధముల నాణెముల యందుండవచ్చును. వీని వడ్డీ బాబతులు కంపెనీకి వ్రాసి తెలుసుకొనవచ్చును

లోన్సు, ఓవర్ డ్రాఫ్ట్సు, క్యాష్ క్రెడిట్లు:

తగిన జమానతు మీద అందరికి తగిన వడ్డీ ప్రకారమివ్వబడును.

స్టర్లింగ్ డ్రాఫ్ట్సు టెలిగ్రాఫిక్ ట్రాన్స్ఫర్స్: నేరుగా హైద్రాబాద నుండి యివ్వ్యా చేయబడును.

బంగారుకడ్డీలు: 10 తులములు లేక 5 తులముల బరువు కలవియు చక్రవర్తిగారిముద్ర మార్కుగలవి అమ్మబడును.

సేఫ్ డిపాజిట్: ముద్రవేసిన పంపిన పైకమును జమానతులును జగ్రత్తగానుంచుట కొరకు ఒప్పుకొనబడును. వాని మీద వడ్డీ రాబట్టబడును. ప్రతి విధమైన బ్యాంకు కార్యము జరుప బడును.

ప్రకటన

పలువిధములైన చీని సామానులు,కట్టె సామానులు, గ్రాసు సామానులు బల్లలు, కుర్చీలు మొదలగునవి కాకయితర వస్తువుల వేలము వేయునేర్పాటు చేసినారము. ఇంతియేగాక తోటలు, ఇండ్లు, మున్నగు వాటిని విక్రయించి ఇవ్వగలము. పలువురు కోరుటచేవారి సౌకర్యార్థమై రెసిడెన్సీ రోడ్డులోని సాహెబు బ్రదర్సు మోటారుఏజంట్ల గృహమువద్ద, అనగా ఎక్సెల్సి యర్ సినిమా సమీపమున మాశాఖ నేర్పాటు చేసినారము. పలురకముల సామానులు కొనదలచినచో మా ఆఫీసునకు దయచేయుడు.

రహీమ్‌బక్షుఖాన్ అండు కంపెనీ

8-6.30 సైఫాబాదు, రెసిడెన్సి హైద్రాబాద దక్కన్ Rahim Baksh Khan & Co
17-7-31

దక్కన్ హెయిరాయిల్ కంపెనీ హైదరాబాదు

దేశమునందు తలనూనెల జేయ ప్రారంభించిన పరిశ్రమాలయ మిదియే మొట్ట మొదటిది.

ఈ పరిశ్రమాలయము నుండి వస్తువులు తయారు చేయబడినవి.

దక్కన్ హేరాయిల్ రు ౧ నూరె దక్కన్ హేరాయిల్ ౹ ౧౩ కాంత హేరాయిల్ రు ౧-౮-. దక్కన్ బ్రిల్లియంటాయిన్ ౦-౧౨-౦. ఓటో దక్కన్ ఔన్సు ౧-౮-౦.

[illegible] దేశీయ అత్తరు ౧ ఔన్సు ౧ రు నానా దేశీయఅత్తరు ౧/౨ ఔన్సు ౨ ౹. పల్లెపూవుల దేశీయ అత్తరు ౧/౨ ఔన్సు ౹ ౨ పటవేళ్ల దేశీఅత్తరు ౧/౨ ఔన్సు ౹ ౨ [illegible]

[illegible] ఇంగ్లీషు ౧ ఔన్సు రు ౨ సెంటు జాస్మిన్ ఇంగ్లీషు ౧ ఔన్సు రు ౨.

మా కంపెని వస్తువులు కొనునప్పుడు ప్యాకింగు, లేబిలుపై మా కంపెనిపేరు లేక మామార్కు చూచికొనుడు. పరిశ్రమాలయము నుండియు గూడా ఆర్డరుల సప్లయి చేయబడును. **DECCAN HAIR OIL**

మా వద్ద హార్మోనియములు క్యామరాలు గడియారములు, గ్రామఫోనులు, రికార్డులు, తదితర వస్తువులు, ఫొటోగ్రాఫ్ సామానులు మొదలగునవి చౌక ధరలకే లభించును.

బి. జి. చిమల్‌గీకర్ గౌలిగూడెం పుత్లిబావి హైద్రాబాదు

సిద్ధమైనవి

క్రొత్త కుబూలియ్యతులు

౧౦౦ కి రు ౩-౦-౦ లు

ఇదివరలో ఆర్డరిచ్చినవారికెలందకుండా యెగిరిపోయినవి. వెంటనే ఆర్డరిచ్చినగాని చిక్కవు.

గోలకొండ ప్రెస్, హైద్రాబాదు

మీరుచదివినారా?

౧ వైశ్యకుల నిర్ణయచంద్రిక	౧-౪-౦
౨ సంఘోద్ధరణము	౦-౮-౦
౩ పంచముల చరిత్ర	౦-౪-౦
౪ భారతీయ స్త్రీ ధర్మములు	౦-౪-౦

లేకున్న నేడే తెప్పించుకొనుడు.

ఈ నాలుగు గ్రంధములు ఒకేసారి తెప్పించుకొనువారికి ౧ తిప్పన్న చరిత్రము ౨ జీడికంటి రామశేషయ్య ౩ బమ్మెర పోతనామాత్య విజయము ౪ ... వ్యాధి ౫ కృష్ణాలహరి మొత్తము ఒక రూపాయి పుస్తకములు ఉచితముగ నివ్వబడును. తపాల ఖర్చు వేరు.

గోలకొండ పత్రికా కార్యాలయము
(త్రూపు బజారు హైదరాబాదు (దక్కన్)

గోలకొండ పత్రిక

ఏజంట్లు

హైదరాబాదు

1 బి. ఎస్. సెట్టి అండు కో రెసిడెన్సీబజారు
2 నా. నాగేంశరవర్మ ,,
3 ... బి పురోహిత్ ,,
4 కే. లూకా. మెహతా, షహరు మసీదు ఎదుట } గౌలిగూడ

సికింద్రాబాదు

1 ... నారాయణ మార్కెటు బజారు

గోలకొండ పత్రిక

త్రూపు బజారు హైదరాబాదు దక్కన్.

సంవత్సరము చందా

	రు. ౭-౦-౦
అర్ధ ,,	౩-౧౨-౦
విడి పత్రిక	౦-౧-౪

...ed and Published by G. Ramakrishna Reddy at Golkonda Power Press, Hyderabad, Dn. Editor K. Balakrishna Reddy.